

Оссолінські колекції.

CD – диск виконано в рамках угоди укладеної з квітня 2004 р. між Львівською науковою бібліотекою НАН України у Львові і Національним Закладом ім. Оссолінських у Вроцлаві.

Lwowska Naukowa Biblioteka im. W. Stefanyka NAN Ukrainy. Oddział Rękopisów.
Zespół (fond) 73.
Archiwum Ostapa Ortwina

118. Archiwum Ostapa Ortwina. Materiały, ankiety, kwestionariusze dotyczące ludności na terenie powiatów m.in. Kołomyja, Złoczów, miasta Tarnopol, 1922. (38).

STRONY NIEZAPISANE NIE ZOSTAŁY ZDIGITALIZOWANE

Львівська Об-ка АН УРСР
ВІСНИК РУКОПИСІВ
№ 0 рт. 118 п. 9.

Матеріали анкети в
справі єврейського населення
в Східній Галичині.

1922

Львів

38 арч. (1-36, 34⁹, 35⁹)
м. пол.

Машинопис.

Kwestjonariusz

I. Ludność wogóle

- 1/. Jaka jest liczba ludności w tamt. powiecie?
Jaka jest liczba ludności żydowskiej?
- 2/. w których miejscowościach skupia się ludność żydowska / wymienić je / i jaki stanowi procent ludności w tych miejscowościach, tudzież jaka jest w nich siła liczebna Rusinów i Polaków bez ludności żydowskiej?
- 3/. Jaka część ludności żydowskiej przyznaje się do narodowości polskiej?

II. Stosunki wewnątrz ludności żydowskiej.

- 1/. Jak ustosunkowana jest ludność żydowska?
 - a/ pod względem politycznym: jak zróżniczkowana jest ludność żydowska w grupy polityczne, czy nie? Jak się zachowują szerokie masy ludności żydowskiej wobec tych prądów separatystycznych?
 - b/ pod względem społecznym, jak silna jest miejscowa inteligencja wśród ludności żydowskiej /zawody wolne i urzędnicy/?
 - c/ pod względem gospodarczym, jaki jest stosunek gospodarstw opartych o pracę samodzielną i zależną?
- 2/ Jaki jest skład osobisty kahałów w poszczególnych gminach wyznaniowych tamt. powiatu, ile zasiada w nim ortodoksów, polaków i apolitycznych i która z tych grup ma przewagę faktyczną w Zarządzie Gminy wyznaniowej?
- 3/. czy istnieją jakieś organizacje polityczne wśród ludności żydowskiej / wymienić je i podać ich kierunek polityczny/ jaki jest ich skład / jakie sfery do nich należą / i jaka ich siła liczebna i wpływ na ogół ludności żydowskiej?
- 4/. Jakie stanowisko zajmuje ludność żydowska wobec zagadnienia autonomji narodowej żydowskiej?

III. Stosunki zewnętrzne ludności żydowskiej.

- 1/. Jaki jest stosunek władz do ludności żydowskiej w ogóle i do poszczególnych zgrupowań politycznych poróżnionych tej ludności i na odwrót?
- 2/. Kto wobec władz reprezentuje odrębne interesy ludności żydowskiej; u kogo zasięgają władze opinii w tych sprawach?
- 3/. Jak się układają stosunki wzajemne między ludnością
 - a/ polską a żydowską
 - b/ ruską a żydowską, tudzież
 - c/ jakie jest zachowanie się ogółu polskiego do tej części ludności żyd., która przyznaje się do narodowości polskiej. Co wpływa na zachowanie się wzajemne Polaków do Żydów i Rusinów do Żydów?
- 4/. Czy miała wzgl. na tam miejsce zorganizowana akcja bojkotowa, wobec ludn. żyd. ze strony polskiej lub ruskiej? czy stosowana była przez Polaków także wobec tej części ludn. żyd., która przyznaje się do narodowości polskiej, jakie organizacje polskie propagują bojkot i z jakim skutkiem, a które nie uprawiają go; które z nich przyjmują i mają w swym gronie Polaków w.m. i w jakiej liczbie? Jaki jest stosunek poszczególnych organizacji politycznych wśród ludn. żyd. / szczególnie sycyńskiej wobec Polaków i Rusinów? Czy dają się zauważyć jakieś próby zbliżenia do jednych lub drugich i jaki skutek tych zabiegów?

IV. Stosunki społeczne

/Łącznie z odpowiedzią na punkt II lb./

- 1/. Z jakich ź-wyciołów składa się ludność żyd.: tubylczych czy napływowych wskutek wypadków wojennych, skąd te ostatnie pochodzą, jaka jest ich siła liczebna i intelektualna i jaki wpływ na układ stosunków społecznych i położenie gospodarcze ogółu ludności żydowskiej?

Czy daje się zauważyć antagonizm między ludnością tr

3/. Czy istnieją jakieś szkoły średnie o charakterze wyznaniowym lub narodowo żydowskim? Kto je utrzymuje? Czy mają prawo publiczności? czy istnieją osobne żydowskie szkoły handlowe, przemysłowe lub kursy dokształcające w kierunku handlowo-przemysłowym i kto je utrzymuje?
Czy młodzież żyd. korzysta ze szkół takich ogólnych i w jakiej mierze?

4/. Czy istnieją jakieś instytucje oświatowe poza szkolne, kto je prowadzi i w jakim duchu, czy ludność /młodzież żyd./ korzysta z instytucji oświatowych polskich? Czy istniała w tamt. okręgu przed wojną czytelnia im. Bernarda Goldmana/ gdzie/ i co się stało z jej inwentarzem/ urządzenie, biblioteka itd./, czy są warunki jej reaktywowania i jakie?

Konkluzje.

Uwagi do kwestjonariusza

- 1/1 W kwestjonariuszu chodzi o wiadomości dotyczące *gmin* *Jaworowskiego i sąsiednich gmin Jaworowa i Kulesza i t. d.*
Wydział Związku byłby jednak WPanu bardzo zobowiązany, gdyby WPan mógł nam udzielić także wiadomości odnoszących się do *gmin Piśnawskiego i Modulskiego* lub przynajmniej wskazać osobę, któraby to uczynić mogła. Musiałaby to jednak być osoba zarówno pod względem poglądów politycznych jak i charakteru godna zupełnego zaufania.
- 2/. Wydział Związku w raz za wszelkie możliwości, o jak najdokładniejszą odpowiedź na poszczególne pytania kwestjonariusza. W odpowiedzi nie potrzeba powtarzać samego pytania kwestjonariusza, lecz oznaczyć odpowiedź odpowiednią cyfrą, n.p. odpowiedź na pytania jak jest ustosunkowana ludność żyd. pod względem społecznym oznaczyć należy II, 1b/. na pytanie jaki jest skład kahałów? II, 3. i t. d. odnośnie do wszystkich innych pytań.
- 3/. Zwracając z naciskiem uwagę na okoliczność, iż od dokładno-

bylczą żydowską a napływową i na jakim tle/ antagonizmy istotne, wynikające z odmiennego charakteru ludności, czy tylko na tle ekonomicznej konkurencji? /

- 2/. Czy ludność żydowska posiada osobne stowarzyszenia i instytucje społeczne i humanitarne i jakie/ podać ich nazwy, siły liczebne i cele, / czy też korzysta z ogólnych w tym kierunku urzędzeń? Kto kieruje stowarzyszeniami i instytucjami żyd./ kahał czy jakaś instytucja lub grupa polityczna- jaka/?
- 3/. Jakie wielkie instytucje zagraniczne działają na terenie tamtejszym/ Joynt, Ika, Alliance Israélite itd./ jakie tam prowadzą agendy, jakie czynniki miejscowe biorą w nich udział; jakie są wyniki tej działalności?

Konkluzje.

V. Sprawy oświatowe.

- 1/. Jaki jest ogólny stan oświaty ludn. żyd. poza znajomością hebrajszczyzny? W jakiej części ludn. żyd. zna język polski a w jakiej język ruski / w mowie i piśmie/?
Jaki jest poziom, charakter chajderów? Czy obok nich istnieją i postępują szkoły hebrajskie?
- 2/. Czy i w jakiej mierze dzieci żyd. w wieku szkolnym uczęszczają do szkół ogólnokształcących, do jakich: rządowych publicznych, czy prywatnych?
Kto utrzymuje te ostatnie / fundacja barona Hirscha, jakie stowarzyszenie itp./ kto całkowicie lub częściowo je subwencjonuje? Jaki w tych szkołach panuje duch/narodowy, apolityczny czy separatystyczny/? Jaki jest język wykładowy, jaki zakres zajmuje faktycznie w programie nauki tych szkół prywatnych, ogólnokształcących żargon i język hebrajski, czy traktowany jest ten ostatni jako język liturgiczny, czy też narodowy?
Czem tłumaczyć należy ewent. słaby udział dzieci żyd. w nauce szkolnej wogóle a czem ewent. wstrzymywanie się od uczęszczania od szkół publicznych?

ści informacji zależy w pierwszej linii jasny pogląd na położenie sprawy naszej, tudzież trafność wniosków i konkluzji i skuteczność zarządzeń ogólniejszych. Wydział Związku zdaje sobie jednak sprawę z trudności w zdobyciu szczegółowych informacji o kwestiach poruszonych w kwestjonariuszu. - Gdyby zatem udzielenie szczegółowej /n.p. cyfrowej/ odpowiedzi na pewne pytania było niemożliwe, zadowlić się wypadnie informacjami ogólniejszami, ale i tu należy się starać, by przynajmniej - o ile chodzi o stosunki liczebne - ująć odpowiedzi w wyrażenie stosunku procentowego lub ułamkowego.

- 4/. W końcu zauważa Wydział Związku, iż ze szczególniejszym zainteresowaniem przyjmie i rozważy wszelkie konkluzje i wnioski dotyczące spraw poruszonych w kwestjonariuszu. Odnośne uwagi uprasza się zamieścić po każdej części w rubryce konkluzje.

Wnioski zaś, w sprawach nie objętych kwestjonariuszem z uwzględnieniem przesłać nam osobno, najdalej do 15/8 b.r.

- 5/. Odpowiedzi odnoszące się do *pow. cęsanowskiego i awoskiego* należy ewent. podać osobno. -

Odpowiedź na poszczególne pytania Kwestjonariusza.-

I.

1. Ogólna ilość: 74.917, Polaków 26376, Rusinów 28500, Żydów 20041.
Miasto Brody : 11.000, dto 15% dto 15% dto 70%
2. Brody, Lesznie, Szczurowice, Podkamien
3. w Brodach 3%, reszta apolit.

II.

1. a/. nie, b/. w Brodach: 5%, c/. w Brodach: samodziel 90%, zależne 10%
2. ortodoksów: 2, syonistów z 1, Polaków 4, apolit. 2 / razem 9 /
3. nie
4. żadne.

III.

1. w Brodach : normalnie
2. Kahał
3. a/. normalnie, b/. normalnie, c/. bardzo dobrze, wzajemne zaufanie
4. nie, Sokół i Kasyno urzęd. przyjmują Polaków w.m., Syoniści zbliżają się do Rusinów.

IV.

1. w Brodach: Żywioty tubylcze 60%, napływowe 40% przeważnie z zakordonu i z okolicznych miasteczek, zamożni bez inteligencji, wpływ na stosunki gospod. dodatni antagonizmu niema.
2. w Brodach: szpital dom sierót, dom starców ochronka
dto : szkoła ludowa z prawem publ., towarzystwo muzyczne
dto: Kahał i specjalne zarządy.
dto: Joint, Ika, Alliance izrael.-humanitarne

V.

1. Dto: dobry, w miastach język polski, po, wsiach ruski
2. dto: do żyd. szkoły ludowej i państw. gimnazjum
3. dto: Ludowa szkoła żyd. utrzymuje Kahał, Jez. wykład. polski język hebrejski jako liturgiczny, jedna szkoła narodowa żyd. jako prywatna.-

4. nie.

VI.

1. przeważnie handel, rzemiosło stolarski, krawieckie, blacharskie

2. nie.

3. kasa szlachecka pod zarządem kanonu

4. tak, dość często

5. nie.

Konkluzja: Przy świadomej celu pracy narodowych czyn-
ników asymilacja z biegiem czasu możliwa !.-

Odpowiedz na kwestjonariusz.

ad. I. 1/. kw. podle ostatniej konstytucji wynosi ludność politycznego powiatu Bolina - 102.000 mieszkańców z tej około 14000 ludności żydowskiej.-

ad. 2/. ludność żydowska skupia się przeważnie w miastach i miasteczkach tutejszego powiatu i tak:

a/ Łowicz / miasto/ og. liczba mieszk. 3165 z tej około 2.000 tj. 70% żydow.-

b/ Bolina og. liczba mieszk. 3.845 faktycznie przeszła 10.000.

ludność żyd. 2.000 tj. około 20%

" rz. kat. 3.400 " " 40%

" gr. kat. 2.300 " " 30%

c/ Łowicz og. liczba mieszk. 3.100

ludn. żyd. około 1.000 tj. około 30%

" rz. kat. " 800 " " 25%

" gr. kat. " 2.300 " " 40%

d/ Łowicz og. liczba mieszk. 6.554

ludn. żyd. około 2.000 tj. około 20%

" rz. kat. 2.500 " " 10%

" gr. kat. " 3.000 " " 30%

e/ Łowicz og. liczba mieszk. 2.510

ludn. żyd. około 600 tj. około 20%

" rz. kat. " 400 " " 15%

" gr. kat. " 1000 " " 30%

ad. 3/Aw/. Bolina przeszła 50% ludności żyd. przynależało się w ostatnim spisie ludności do narodowości polskiej.

ad. II. kw. a/. Ludność żyd. w Bolinie nie jest obecnie oficjalnie zróżnicowana w grupy polityczne. - Szerokie masy ludności żyd. stoją z dala od prądów syjonistycznych, nartających tutaj wśród części młodzieży żydowskiej.-

ad/ b/ w Polinie jest 6ciu kandydatów ad/ 1 le-
kary, 1 inżynier, 1 weterynarz i 6 urzdn...-

ad/ c/ k/ stosunek gospodarstw opartych o prasę samodzielna jest
niezależny...-

ad/ 2/ Zarząd kahału w Polinie składa się z 15 członków z tego 8
ortodoksow- 5 masyl. 1 masyl. 1 bez. 1 niezachista.- Praktyczną przetrano
w Zarządzie maja 15...-

ad/ 3/ Obecnie nie istnieją w Polinie żadne oficjalne organizacje
polit. wśród ludności żydowskiej.

ad/ 4/ nie zdecydowano. w każdym jednak razie wobec nieprzychylnego
stanowiska władz do ludności żydowskiej, znacząca część osiedleń-
tów się za autonomia narodowa, w przekonaniu, że ona zapewni im ró-
wnoprawienie obywatelskie...-

ad/ 5/ stosunek władz tutejszych do ludności żyd. jest w ostat-
nich dwóch latach nieprzychylny i to bez względu na przekonania
polityczne poszczególnych członków ludności żyd...-

ad/ 2/ interes lud. żyd. wobec władz reprezentują członkowie
kahału z władz polityczna część zazwyczaj opinii u przewodnicze-
cego kahału lub też u poszczególnych osób nie kierujących się wca-
le przekonaniem politycznym oświeconych informatorów...-

ad/ 3/ między ludn. polską a żyd. w ostatnich dwóch latach su-
staje...-

ad/ 4/ ludność żyd. z wyjątkiem syjonistów nie utrzymuje z ludn.
polką...-

ad/ 5/ ludn. polskiej odnosi się także nieprzychylnie do
tej części ludn. żyd. która przyznaje się do narod. polsk. i z któ-
rą za do wybuchu wojny światowej bardzo serdecznie utrzymywał sto-
sunki...-

ad/ 6/ zachowanie się wzajemnie Polaków do żydów wpływa w pierwszym
rzędzie prasa oniencka i organizacje narodo- a- a odnośnie do żyd.
"Chajla" i "Nachtlicht"...-

ad/ 7/ Akcja bojkotowa wobec ludności żyd. prowadzona jest dotąd
potajemnie i to przeciwko wszystkim żydom, bez względu na ich
przekonanie polityczne.-
Dotąd nie ma żadnej próby zbliżenia się Polaków do żydów ani
też syjonistów do Polaków...-

ad. 1/4. Ludność tu żyjąca składa się tylko z ludu żydowskiego. -
 ad. 2/. Obecnie nie ma w Dolinie żadnych stowarzyszeń żydowskich
 i żadnych humanitarnych. -
 ad. 3/. Jest organizacja o nazwie "Dolina" z siedzibą w miejscowości
 w której ma siedzibę i kieruje nią J. D. C. jest podległa
 Dzieciom Objętych Opieką i ma za zadanie opiekę nad dziećmi
 przyjeżdżającymi z zagranicy.

Istnieje także w Dolinie ochranna żyd. młodzież 30-40-letnia
 subwencjonowana przez Centralny Komitet w Lwowie. -

ad. V. 1/. W czasach wojny lud żyjący w tym mieście polskim
 a lud żyjący po wojnie w języku rosyjskim. Około 30% ludu zna język
 polski w słowie i piśmie. -

Obok charakteru tu istniejącego istniała pierwotnie przez krótki
 czas postępowo szkoła hebrajska, która jednak już od kilku miesię-
 cy nie funkcjonuje. -

ad. 2/. Wzrostko dzieci żyd. w wieku szkolnym z nieznanymi tyl-
 ko wyjątkami uczęszczają do szkół publicznych z językiem polskim. -

ad 3/. Istnieje tu także prywatna polska gimn. / 7 klasowa
 dotąd i ukraińska gimnazjum. Wszelka część młodzieży żyd. uczęszcza
 do polskiej gimn. a tylko kilkunastu do gimn. rosyjskiego, która jest
 na rozprawianiu. -
 Gimnazjum polskie młodzież żydowska stanowi przeszło
 50% ogółu uczniów. -
 Gimnazjum to utrzymuje się z części i z nie-
 znacznej subwencji państwowej. Stosunek uczniów polskich do żyd. w tam-
 tej gimn. jest najlepszy. -
 ad. 4/. Ad do wybuchu wojny istniały w Dolinie czytelnia im. Bernarda
Goldmanna z łona 1.3-5. Podczas wojny biblioteka i inwentarz ule-
żyły zniszczeniu. -

Ze względu na dość znaczną ilość młodzieży żyd. uczęszczającej do
 polskiego gimn. byłoby wskazaniem wznowienie "Goldmannówki"
zmiana obecnie kierunku i podjęcie przez ludu żyd. instytucja ta mogłaby
liczyć na swój rozwój. -

ad. VI. 1/. Ludność żyd. tutaj trudni się przeważnie drobnym
 handlem. -

Z rzemiosł najliczniej reprezentowane jest przez ludn. żyd. kra-
wiectwo, szewstwo i blacharstwo.-

ad. 2/. Wyprarcie ludn. żyd. z dotychczasowych zajęć a w szczególno-
ści z handlu zainicjowane zostały przez władze a mian. przez stwo-
rzenie Składnicy w czasie kiedy obrót artykułami żywności był ogra-
niczony. W rękach Składnicy pozostał dotąd handel naftą i solą i
Składnice te założyły obecnie sklep dla konkurencji ze sklepami
żydowskimi, nadto i kilka kolnicze. starają się oczywiście wyrug-
wać ludn. żyd. z handlu.-

ad. 3/. Ludn. żyd. nie posiada tutaj żadnych związków gospodarczych
ani też kas zaliczkowych.-

ad. 4/. Nie korzysta nieco z odbudowy na rzecz zniszczonych budynków
ad 5/. w tut. powiecie prawie wszystkie większe posiadłości należą
do Skarbu. Z niezliczonych większych majątności należących do żydów
uchwalono wywłaszczyć dobro Swaryczow należące do żyda.-

Konkluzja: aż do wybuchu wojny światowej istniał jak najlepszy sto-
sunek między ludnością polską a ludnością żyd. przyznająca się
do narodowości polsk. Żydzi polscy brali wybitny udział we wzy-
stkich stow. polsk. i przyczynili się też do tego, że z powiatu doli-
niańskiego w którym ludn. ruska wynosi przeszło 50%, Polak wybrany
został posłem na Sejm.

Dopiero z końcem 1919 stosunek między ludn. polską a żyd. skutkiem pra-
endeackiej a organ narod. z drugiej strony stał się coraz gorszym
a obecnie jest zupełnie rozłam.-

Gdyby władze a w pierwszym rzędzie kierownik powiatu / starosta/
zmieniły swoje dotychczasowe postępowanie i okazały Państwu
zalety na ludn. żyd., przyznającej się do Państwa polsk. a żydzi - Po-

lacy odzyskali dawne znaczenie i równouprawnienie obywatelskie,
czy syon. pozostałaby obojętna. a nieznaczna część młodzie-
ży syon. pozostałaby obojętna.
Te chęć muszą jednak okazać władze nie tylko wobec zbliżających
się wyborów, ale zaima obecnego, wrogiego żydom kierunku musi być
radykałna i stanowcza.- Przeważna część żydów za czasów rządów za-
boryczych była zawsze ręką w rękę z ludn. polską a o ile chętnie
uczyniłaby to obecnie pod rządami Polakami.-

olina, dnia 10. sierpnia 1922

P.S. Wiadomości odnoszących się do powiatu Skoleńskiego, udzielić
nie mogę.-uczyni to może ktoś ze Stryka

W Hausmann

Odpowiedzi tyczą się tylko Drohobycza.

ad.I. 1/. Drohobycz liczy 26747 mieszkańców.

Zydów jest 11.773.

2/. 44%

3/. 5.576 narodowości polskiej, 5901 narodowości żydowskiej.

ad II.1a/. Polacy, syoniści, ortodoksi, Polscy i syoniści zorganizowani.

Prądy separatystyczne silne, szerokie masy są wobec nich obojętne.

b/. Adwokaci, lekarze i inżynierowie - to przeważnie Żydzi, jest też w Magistracie, sądzia, kasie skarbowej i Inspektoracie skarbowym jakoteż wśród nauczycielstwa po kilku Żydów.-

Przeważający też procent Żydów wśród urzędników firm naftowych.-

Także wśród kupców i przemysłowców żyd. jest znaczny procent ludzi inteligentnych.-

c/. Nie da się dokładnie oznaczyć.-

2/. Zarząd składa się przeważnie z Polaków ; zasiada w nim też kilku ortodoksów i kilku Żydów narodowych, syonistów tam prawie nie ma.-

3/. "Zjednoczenie Polaków wyan." skupia blisko 200 członków przeważnie z inteligentnych sfer przemysłowych i kupieckich, ludzi z wykształceniem uniwersyteckim liczy "Zjednoczenie" około 30. Taka mniej więcej jest siła liczebna organizacji syonistycznej, która obejmuje daleko więcej jednostek o wyższym wykształceniu ze sfer młodzieży. Pływ tej organizacji na młodzież ciągle słabnie.-

4/. Zorganizowani syoniści agitują za autonomią narodowości żydowskiej.-

ad.III.1/. Na ogół obiektywny nawet do syonistów.

2/. Prezes Kahału, prezes "Zjednoczenia" i prezes organizacji syon. - władza zwraca się do prezesa Kahału.

2/.a/. coraz znośniej

b/. znośnie

c/. przeważnie życzliwie.

4/. w ostatnich czasach "Hezwoj" zaczął rozwijać agitację, ale bez widocznych skutków.-

Żydzi trzymają się obecnie zdala od Sokoła i t.c.S.L., bo nie mają pewności, czyby ich tam na powrót przyjęto.-

Do komitetów gornosląskich i 3-go maja należeli też Żydzi, którzy byli także czynni w podkomisjach i przy zbiórkach.-

Syoniści odwołują się życzliwie do masinów i na odwrot. Masini krzywo patrzą na Polaków wyzn. mojż.-

ad.IV. 1/. Ludność przeważnie tubylecza, przybyszów niewiele, obecność ich nikogo nie razi.-

2/. Żydowski dom sierót, ochronka żydowska, bursa żydowska, żyd. kuchnia lud. żyd. stowarzyszenie pan. dobroczynności. Kierują tymi instytucjami ludzie należący do różnych obozów polit. Między wyzna-
niami instytucji tego rodzaju niema tu.-

3/. Obecnie nie.

ad.V. 1/. Dość wysoki, analfabetów bardzo mało. Znajomość języka polsk. w słowie i piśmie prawie ogólna, język ruski również używany w stosunkach z chłopami.-

Charakter chajderów i szkoły "Talmud Tora" konserwatywno religijny. Syoniści utrzymują szkołę hebrajską postępową.-

2/. Około 10% dzieci uchyla się od nauki w szkołach publ.
Istnieje szkoła ogólnokształcąca z programem szkoły lud., u-
trzymywana przez osobę prywatną.-

Przemija tam duch polski, język wykładowy polski.

Wstrzymanie się od nauki szkolnej jest wynikiem niedbalstwa
rodziców i niewykonywania przykazu szkolnego przez władzę.-

3/. Szkoły średnich, handlowych i przemysłowych o charakt. wyzn. nie ma, jakkolwiek istnieją prywatne szkoły tego rodzaju.-

W gimn. im Ad. Mickiewicza jest około 90% uczniów żyd.

w takimże gimn. im. Słowackiego jakoteż w prywatnym gimnazjum
ruskiem niema ani jendzej żydówki.

W sklepach handl. przeważają uczniowie żydowscy.-

4/. Nie Czytelni im. Goldmana nie było i niema.-

ad. VI. 1/ Handlowi, pośrednictwu, przemysłowi fabrycznemu i kopalnianemu,
rzemiosłem i wolnym zawodom. Krawiectwo, blacharstwo, zegarmistrzow-
stwo, jubilerstwo, szklarstwo, stolarstwo, pośrednictwo.-

2/. Podczas wojny i po wojnie powstały wielkie kooperatywy nie-
żyd., które d. Za do wypierania żydów w handlu.-

3/. Przed wojną istniało około 10 stwarzyszeń kred. wyłącznie
żyd., które z jednym jedynym wyjątkiem przestały istnieć, zamiast
nich powstały oddziały wielkich banków zamiejskowych.-

4/. Ze sklepu "Nuzy" korzystają też żyd. pracownicy rząd. i auton.
Tut. ekspozytura odbudowy żydowi nic nie dała.-

5/. W mieście sprawa ta niesaktualna.-

Dr. Reiter mp.

I.

1. Ludność miasta Gwoździca posiada 2400 dusz- ludność żydowska 1700, a z wsiami należącemu do tut.izr.gminy wyzn.około 2600 dusz

2/. w samym mieście / Gwoździec / i stanowi 70%, Rusinów 20%, Polaków 10%.-

3/. ¼ część, reszta z małymi wyjątkami jest indyferentna, przyznanie się tej części do polskości jest prawie zupełnie żelazna od postępowania Rządu polskiego i polskich sfer.-

II.

1.a/. jak wyżej pod 3/. O organizacji w prawdziwym tego słowa znaczeniu mowy niema.-

b/. Jest 2ch adwokatów, 1 lekarz, notariusz, 2ch koncypjentów adwok., a pozatem można powiedzieć, że jest 20% inteligentnych Żydów.-

c/. O ile kupiectwo i rękodzielnictwo samodzielnie prowadzone można uważać za niezależne, to one tu niemi są-

2/. Kahał składa się z polaków, ortodoksów i apolitycznych. Jako przełożony kahału nadaje mu przewagę polską i to nie z trudnością.

3/. Nie / z wyjątkiem Komitetu Heren Hajesod /.-

4/. Gdyby Żydzi mieli zupełne równe uprawnienie, nie domagaliby się autonomii narodowej.-

III.

1/. Zostawia wiele do życzenia ; Żydzi na odwrót lojalnie się zachowują / rządy ukraińskie zostały im w pamięci /

2/. Kahał zastęp uje ogólnie interesu żyd. i władze u niego zasięgają opinje

3/. a/. dość nieprzychylnie ludność polska odnosi się do ludności żydowskiej.-

b/. ruska pozornie nawet nadskakuje Żydom.-

c/. Pozornie ogół polski odnosi się do Żydów polaków przychylnie

4/. Akcja bojkotu ze strony Polaków jest ale nie dość zorganizowana / chyba kółko rolnicze / i Rusini mają swój sklep.-

Nie odróżniają Polacy w swoich dateniach znacząco Żyd. Polaków od Żydów innych odcieni.-jak już wspominałem, organizacji w prawdziwym tego słowa znaczeniu niema.-O próbach zbliżania się Polaków do Żydów nie ma mowy.-Przyпускаjąc, że gdyby Polacy tu nie byli w tak różnej mniejszości, nieprzychylność ich dla Żydów więcejby w oko wpadała.-

IV.

- 1/. Tubylcza
- 2/. Niefunkcjonujący konsum / Towarz. gospodarze / Bikur Cholim
pielegnowanie i wspieranie chorych, przewodniczącym tych Stowarzyszeń jest Przełożony Kahału
- 3/. Jołnt utrzymuje 14 sierót.-

V.

- 1/. 50% najmniej zna język polski i ruski w słowie i piśmie. Chajdery znajdują się na niskim poziomie.-Jedna panna udziela nauki jeż. hebrejskiego metodą postepową-
- 2/. 3/5 dzieci uczęszcza do szkoły rządowej publ.-szkoła fund. bna i Hirscha ma teraz zostać urochumiona, jeżeli się znajdą nauczyciele za pensję równającą się 1/3 a może 1/2 pensji nauczycieli rządowych. W tej szkole bna Hirscha panował zawsze duch polski, w razie uruchomienia - do czego się rząd powinien przyczynić - będzie ten sam duch panował. W szkole bna Hirscha jeż. hebrejski jest traktowany jako liturgiczny a żargon w szkole nie istnieje.-
Dzieci żyd. chodzą do szkoły publ. niechętnie - bo się je źle traktuje
- 3/. nie istnieją. Gdyby istniały młodzież żyd. chętnieby z nich korzystała.-
- 4/. Nie. Można by założyć czytelnię połączoną z kursem nauki dopełniającej.

VI.

1/. Są cieśle, stolarzy, szewcy, krawcy itd.-

Wśród rzemieślników jest najczęściej stolarzy cieśli i szewców. Większa część ludności trudni się handlem.-Boć znaczny procent trudni się gospodarstwem rolnem.-

2/. Tak ze strony rządu niewprost a przez kółko rolnicze i inne Stowarzyszenia jawnie i to niestety z widocznym skutkiem

3/. Nie. Przed wojną istniały 2 kasy zaliczkowe

4/. Nie. Powiatowy komitet odbudowy dawał tu i ówdzie trochę materiału do odbudowy / miasto zostało przez Rosjan zupełnie spalone.

5/. Reforma rolna dotknęła ludność żydowską bardzo dotkliwie. Nie zatwierdza się się kontraktów na zakupione grunta i tem samem uniemożliwia się kupno gruntów nawet tym, którzy już przed wojną mieli grunta i handlem gruntów nigdy się nie trudnili.-

Należy się starać w ogólności o równouprawienie Żydów, a wtenczas znikną wszelkie separatystyczne dążenia, dążyć do uruchomienia szkoły fund. brata Hirscha, bo ona jedynie jest w stanie wychowywać Żydów - Polaków / jak to przed wojną było, co jest powszechnie znanem.-/-

Mojżesz Pilikant mp.
Przełożony izrael. gminy wyzn.

Odpowiedź na Kwestionariusz

- I. Ogólna liczba ludności w pow. sąd Jabłonów : około 25.000
1/. Liczba ludności żydowskiej " " " : około 3.000

w Jabłonowie: ludność żyd. stanowi tu

Uwaga

2/. 60% ludności, Rusini-30%, Polacy 10%-miasteczko
całe liczy około 3.000 mieszk.

2b/. w ostatnim spisie ludności mniej więcej połowa.

3/. a/. wśród młodzieży silne są prądy separatystyczne

1. jest ona też zorganizowana w tow. natomiast starsi są apolityczni: szerokie masy ludu żyd. zachowują się przychylnie wobec prądu separat.

b/. 2/. adwokatów i 2 urzędników, c/. -niema żadnych

2/. jedna gmina wyznaniowa w Jabłonowie na której
osiedle stoi tymczasowy zarząd złożony z kilku starszych ludzi
apolitycznych.-

3/. tylko młodzież zorganizowana jest w stow. syjonistyczne, a wobec tego ruchu reszta ludności zachowuje się bardzo obojętnie bądź przychylnie.

4/. poza młodzieżą - obojętne

III. 1/. Brak szczególnego stosunku do ugrupowań polit., a stosunek władz do ogółu żyd. ludności i naodwrot - bez zarzutu.-

2/. nikt i u nikogo a to dla braku specjalnych reprezentantów żyd. ludności żyd. i nie występowania tejże odrębnie.-

3/. a/. znaczące: b/. znaczenie : c/. jedyną tj. takie jakie do tej części ludności, która się do narod. pol. nie przyznaje .na zachowanie się wzajemne Polaków, Żydów i Rusinów wpływają w pierwszym rzędzie sytuacja i stanowisko zajmowane przez przewodników poszczególnych narodowości.-

Odpowiedź na kwestionariusz.-

I. ad. 1.	Liczba ludności powiatu	83.000
	żydowskiej około	9.000.-
" 2/.	w Horodence 2yd. 3300, Pol. 1800, rusinów około	5.000
	w Chertynie " 1.400 " 2.000, "	" 3.000
	w Czernelicy " 900 " 1.300 "	" 3.000
" 3/.	Barizo mała ad 10 do 15 %.-	

II. 1/ a. Syonisci, ortodoksi, ze sfer rzemieślniczych tylko młodzież zorganizowana w stowarzyszeniu socjalistycznym, starsi politycznej grupy nie stanowią.-

Wobec syonistów znaczny procent odnosi się sympatycznie, chociaż sami nie są zwolennikami, ogół nie należy do ugrupowań politycznych.-

b/ 13 urzędników państwowych i autonomicznych, 6 adwokatów, 1 lekarz, 1 weterynarz, 2 lekarzy z wiedeńskiego uniwersytetu niestanowieni; 4 koncypientów adwokackich, 10 akademików, 1 magister farmacji, 2 słuchacze filozofii.-

c/ Samodzielni: zawody wolne, rzemieślnicy i kupcy..
zależni: urzędnicy.

2/ w Horodence 3 ortodoksów, 2 Polaków, 2 politycznych / w tem 3 rzemieślników /.-

w Chertynie: Zarząd, 2 Polaków, 2 ortodoksów i 2 politycznych;

w Czernelicy: sami ortodoksi i apolityczni;

3/ Syonisci, dzięki pracy wywierają pewien wpływ na ludność żydowską w kierunku narodowym, jednak nie antypaństwowym; Liczebnie nie da się określić.-

4/ z wyjątkiem syonistów - obojętne.-

III. 1./ Stosunek władz miejscowych do ogółu ludności żydowskiej z wyjątkiem niektórych jednostek - dobry bez różnicy.-
na oderwać tak samo.- / z wyjątkiem władzy skarbowej /.-

2/ Kahał i przedstawiciele inteligencji.-

3/ a/ nieco naprężone, aczkolwiek zmalało, najgorzej działa prasa brukowa:

b/. Musini pragną zjednać Żydów, - chociaż o to nie okazują zbyt wielkich starań;

c/. Wgół Polacy nie biorą prawie w rachubę przysnanie się Żydów do narodowości polskiej.-

Ma zachowanie się Polaków do Żydów - polityka.- Polacy nie mają tu wytrawnych polityków jak to było przed wojną.-

4/. Jawnie nie, jak wspomniano nie ma różnicy do Żydów, którzy przysnawali się do narod. polskiej.- Związek społeczny statutowo Żydów nie przyjmuje. W Sokole jest 8 członków żyd. jeszcze z czasów przedwojennych.- T.S.L. ma 1 członka Ż., nie stara się o kooptowanie Żydów.-

Syoniści nie zbliżają się do nikogo i t zw. krajowej polityki mało uprawiają, wybitnych przywódców nie mają.-

IV. 1/. Tylko tubylczych.-

2/. "Talmud Thora pod kierownictwem ortodoksów ;

"Pikur cholem" " ortodoksów rzemieślników ;

Żadna z grup politycznych nie posiada odrębnych instytucji społecznych lub humanitarnych.-

3/. Obecnie żadne.-

V. 1. W mieście i miasteczkach przeważnie język polski, po wsiach ruski; poziom chajderów dawnego typu - postępowe szkoły hebrajskie w Herodence i Ubertynie.-

2/. Dzieci we wieku szkolnym uczęszczają przeważnie do szkół powszechnych, prywatna jedna szkoła żydowska utrzymywana przez Towarzystwo socjalistyczne z językiem wykł. żydowskim, sągana uczy dzieci poza godzinami szkolnymi szkoły powsz. pisać i czytać po żydowsku.-

3/. Jest polskie Towarzystwo szkoły średniej, które w zeszłym roku utrzymywało prywatne kursa I. i II. klasy uczęszczali Żydzi i Polacy. Obecnie napotyka na trudności dla braku lokalu w którym przed wojną mieściło się gimnazjum prywatne polskie a obecnie zajęte przez berdomnych.- W ubiegłym roku szkolnym część Polaków swych dzieci nie posyłało na kursa, a to wobec

większej liczby dzieci żydowskich i zatrudnienia 2 sił żydowskich naukowców. Innych zakładów niema.-

V. Niema.-Przed wojną istniała w Horodence czytelnia in.B.Goldmanna inwentarz tj. urządzenie i biblioteka przepadły w czasie inwazji rosyjskiej.-

Na reaktywowanie potrzebaby na przed posyłać członków, koniecznej potrzeby na razie niema, chyba za silenie biblioteczki товариства szkoły średniej, gdzie uoszczędza znaczna ilość dzieci żydowskich.-

VI. 1/. Kupiectwo i rzemiosła po wojnie w miym procencie także rolnictwu /objaw powojenny/

zakończila: krawiectwo męskie i damskie, szewstwo, stolarstwo, blacharstwo i zegarmistrzostwo.-

2/. Ludzini maja po wszech dobrze zorganizowane kooperatywy z centralą w Horodence, kilka rolnicze w małej ilości silnie prosperują. Polski Związek Spółczy w Horodence interesom kupieckim żydowskim nie szkodzi.-

3/. Jest jedyny komsum żydowski stworzony własnymi siłami rozmaitych sfer reprezentowany przez zwyż 100 członków, powstały w czasie krowizacyjny, obecnie silnie tylko prosperujący.- żadna grupa polityczna niema tam wpływu i nikt o to się nie ubija.-

4/. W nowo zorganizowanym rolniczym товаристве gospodarzew, do którego należy prawie tylko wieksza własność, żydzi nie są reprezentowani, wsiłaczni, przedtze należeli.-

Z akcji rządowej pomocy gospodarzew korzystają tak same z subsydlów na odbudowę, wszelkisk może nieco mniej, niż powinni.-

5/. W tot. powiecie przyznawanych parcelacji jeszcze nie było.- Ilość żydowskich wiekszych właścicieli dość znaczna / 18 /.-

- I. 1/. 82.000 ludność całego powiatu a żydowskiej około 9000.
2/. po miastach względnie miasteczkach jak Jaworów, Krakowiec i Wielkie Oczy a procentowy udział w stosunku do ludności 30% - 25% i 70% - Rusinów 60% - 50% - 25% reszta Polaków.
3/. mało do 20%
- II. 1a./ ortodoksi, nacjonaliści i Polacy. Szerokie masy inteligentne
b/. bardzo nieznaczna. kilku adwokatów, lekarzy, aptekarz w Krakowcu i kilku nauczycieli
c/. przeważnie kupiectwo drobne - rolników mało
2/. trzy kahały w Jaworowie, Krakowcu i Wielkich Oczach
1/2 ortodoksów i Polaków, i apolitycznych - przewagę mają ortodoksi.
3/. syonistyczna czytelnia żydowska w Jaworowie należy do niej młodzież zestana kupieckiego i część inteligencji - wpływ jej na ludność dosyć znaczny.
4/. przychylne
- III. 1/. dobry
2/. Kahały i u Kahałów
3/. a/b/c/ dobre
4/. niema wcale i nie było - z wyjątkiem organizacji m.rodowej żydzi przyjmowani są wszędzie - prób zbliżenia nie widzi się.
- IV-1/. ludność żydowska prawie wyłącznie tubylcza
2/. powołaną czytelnię, opiekę nad sierotami wojennymi z ramienia Jointu w małym zakresie - wymieniona opieka domowa nad sierotami wojennymi m. ozele nauczyciel-a - i religii żyd.
- V.1/. mały i niski - 2/ - do 5% ludności żydowskiej chajdery prymitywne obecnie powstała samoistna szkoła hebrejska.
2/. wyłącznie do szkół państwowych polskich a to ludowej i wydziałowej - prywatnych szkół niema - 60% uczniów żydowskich w szkołach niższych - w gimnazjum nieco mniejszy procent
3/. żadne
4/. żadne

O stosunkach powiatu cieszanowskiego i wołcińskiego nie mi
nie wiadomo ani też żadnych pozytywnych informacji zasięgnąć
nie można.-

Naszedł mógłbym sam tylko przyjechać.-

Jaworów 4/8 1922

Dr. M. Allerhand mp.

Odpowiedź na Kwestionariusz.

ad I. 1. wynik spisu ludności dotąd nieogłoszony

2. w Kołomyji około 50% ludności żydowskiej - 50% Polaków i Rusinów łącznie

3/. wynik spisu ludności pod tym względem dotąd nieogłoszony

ad II. 1. a. Syoniści, Poale syoniści, Ż.P.S. Agudas Izrael, Żydzi Polacy

Szerokie masy zachowują się apatycznie

b/. 300

c/. 25% - 30% gospodarczo-samodzielnych - reszta zależnych

2. w Kołomyjskiej gminie wyzn. Ortodoksi; Polacy i socyliści/dawny

odłam P.P.S. przeważają Polacy

3 jak ad. 1 a/. do Żydów Polaków zalicza się przeważnie wolne zawody i urzędników a obok nich warstwa kupców

4. Kwestja w szerokich masach niexjęstludności nie jest dyskutowana

ad. III. 1. Stosunek ludności żydowskiej do władz lojalny

2. Zarząd Kahału

3. a. nieco naprężone

b/. obojętne

c/. dobre

u Polaków agitacja, u Rusinów niechęć z powodu braku sympatii u Żydów.

4. Rozwój - nie pozostają w żadnym stosunku

ad. IV. 1. Ludność przeważnie tubylcza, w drobniejszej części napływowa z powiatów granicznych

antagonizmu między obiema grupami nie ma. -

ad. IV. 2. Tak - szereg stowarzyszeń humanitarnych i społecznych, ludność z ogólnych urzędów niekorzystny - kieruje kahał i ortodoksi

3. Joint Ica

Joint prowadzi akcję sierocą, działalności Ica nie odczuwa się

ad. V. 1. Stan oświaty bardzo niski, tylko bardzo drobna część ludności zna język polski w mowie i piśmie. -

Poziom chajderów całkiem niski, system nauczania starodawny-
istnieją kursa hebrejskiej

2. Dzieci przeważnie uczęszczają do szkół rządowych- szkoła fund.
Baa Hirscha od czasu wojny nie istnieje
3. szkoły średnie narodowo-żydowskie nie istnieją
4. nie istnieją z instytucji oświatowych polskich młodzież nie
korzysta.-

ad.VI. 1. przeważnie drobny handel i rękodzieła

2. tak, z strony rządu stawione są również trudności, trafiki,
szynki i wogóle koncesje, .

3. Związek Kredytowy Ici, licząc spółdzielnie kredytowe obe-
enie nie funkcjonujące, w których wpływ decydujący mają prze-
ważnie ludzie apolityczni lub też Żydzi Polacy

4. nie korzysta ludność żydowska pomijana

5. reforma rolna w pierwszym rzędzie dotyka majątki żydowskie .

Z powodu akcji bojkotowej dzierżawcy rolni systematycznie
wypierani, pojedyncze osoby wyparte z innych zawodów i che-
tnie garnące się do rolnictwa nie mają możności nabycia grun-
tu.-

2.1. prot. 24.

kwest. zbier. 17.

Obertyn

Obertyn

16

Kwestjonariusz.

dotyczy się miasta Obertyna, po wsiach mieszkają tylko jednostki - z wyjątkiem Osortowca - gdzie mieszka około 100 rodzin.

W Obertynie	1/. Jaka jest liczba w tamt. Obertynie	3030
1650 Polaków		
1600 Izraelitów	jaka jest liczba ludności żydowskiej	1600
1000 Rusinów		

2/. w których miejscowościach skupia się ludność żyd.
/ wymienić je i jaki stanowi procent ludności w tych miejscowościach, tudzież jaka jest w nich siła liczebna Rusinów i Polaków bez ludności żydowskiej?

1/3.

3/. jaka część ludności żydowskiej przyznaje się do narod. polsk.?

II. Stosunku wewnątrz ludności żydowskiej.

1/3 Polaków 1/. jak ustosunkowana jest ludność żydowska?

1/3 Polanofilów a/ pod względem politycznym: jak zróżniczkowana jest

1/6 separatyst. ludność żyd. w grupy polityczne, jak silne są prądy
i obojętnych separatystyczne, czy są zorganizowane, czy nie. Jak się

1/6 syonist_ów zachowują szerokie masy ludności żydowskiej wobec tych prądów separatystycznych?

2/4.

b/. pod względem społecznym, jak silna jest miejscowa inteligencja wśród ludności żyd. / zawody wolne i urzędnicze. -/?

2/. Jaki jest skład osobisty kahałów w poszczeg. gminach

Komisarz rzą-wyznaniowych tamt. powiatu, ile zawiadawia w nim ortodo-

dowy knów, syonistów, polaków i apolit. i która z tych grup ma

większość przewagę faktyczną w Zarządzie Umiej. wyznaniowej?

Polanofilów

czy istnieją jakieś organizacje polityczne wśród ludno-

ści żyd / wymienić je i podać ich kierunek polity-

czny / jaki jest ich skład / jakie sfery do

nich należą / i jaka ich siła liczebna i wpływ na

ogół ludności żydowskiej ? ?.-

4%. Jakie stanowisko zajmuje ludność żyd. wobec zagadnie-
nia autonomji narodowej żyd? przychylnie.-

III. Stosunki powstrzymanie ludności żydowskiej

1/. Jaki jest stosunek władz do ludności żyd. wogóle i
do poszczególnych grupowań polit. wśród tej ludności
i na odwrót? wogóle dość dobre.-

Dr. Sokal 2/. Kto wobec władz reprezentuje odrębne interesa ludno-
ści podpisany
tj. Polacy w.ści żyd. i u kogo zasięgają władze opinii w tych sprawach?

3/. Jak się układają stosunki wzajemnie między lu-
dnością

a/ polską a żydowską? dość słuzne dobrze

b/ ruską a żydowską, ładnie

c/ jakie jest zachowanie się ogóln. polskiego do tej części
ludn. żyd. która przyznaje się do narodowości polsk. Co wpływa
na zachowanie się wzajemne Polaków do żydów i masinów do
żydów? dość dobre.-

nie 4/. Czy miała wzgl. na tam miejsce zorganizowana akcja boj-
kotowa wobec ludn. żydowskiej, która przyznaje się do
polskiej lub ruskiej?

nie Czy stosowane były przez Polaków czy także wobec tej części
ludn. żydowskiej, która przyznaje się do narod. polskiej, jakie
organizacje polskie propagują bojkot i z jakim skutkiem, a
które nie uprawiają go, które z nich przyjmują i mają w swem
gronie Polaków m.m. i w jakiej liczbie? Jaki jest stosunek

/. poszczególnych organizacji polit. wśród ludności żyd.//
współżycie wszystkich
wszystkich
mieszkańców szczególnie syonistycznej wobec Polaków i masinów? Czy dają
tut. dość dobre.
bez bojkotu się zauważyć jakieś próby zbliżenia do jednych lub drugich
i wczepiek. i jaki skutek tych zabiegów?

IV. Stosunki społeczne.

1/. Łącznie z odpowiedziami na punkt II lb/

tubyl- 1/. z jakich źródeł składa się ludność żyd. tubylezych
cza czy napływowych wskutek wypadków wojennych, stąd te osta-
tnie pochodzą, jaka jest ich siła liczebna i intelektual-
na i jaki wpływ na układ stosunków społecznych i poło-

Wzajemne gospodarcze ogółu ludn. żyd. ? Czy daje się zauważyć
 antagonizm między ludn. tubylczą żyd. a napływową i na ja-
 kim tle / antagonizmy istotne, wynikające z odmiennego char-
 akteru ludności, czy tylko na tle ekonomicznej konkurencji / ?

Rzemieślnicze humanitarne Dorze Tow 2/. Czy ludność żyd. posiada osobne stowarzyszenia i insty-
 tucje społeczne i humanitarne i jakie/podać ich nazwy sily
 liczebne i cele /, czy też korzysta z ogólnych w tym kie-
 runku urządzeń? Kto kieruje stowarzyszeniami i instytucjami
 kahał czy jakaś instytucja lub grupa polityczna -jska /?
 "Bihar. Cholim"
 Joint opie- 3/. jakie wielkie instytucje zagraniczne działają na te-
 ra sierót- fencie tamtejszym / Joint, Ika, Alliance Israelite itd./ jakie
 przez Dra tam prowadzi agendy, jakie czynniki miejscowe biorą w nich
 Silbermana Żyda-Polono udział: jakie są wyniki tej działalności ?
 fila

Konkluzje: Samopomoc rękodzielnicza i handlarzy potrzebny.-

V. Sprawy oświatowe.

dość dobry. 1/ Jaki jest ogólny stan oświaty wśród ludn. żyd. poza
 znajomością hebrajszczyzny? w jakiej części ludn. żyd.
 zna język polski a w jakiej język ruski/ w mowie i piśmie/?
 2 chajdery i postępowy kurs hebrejski
 Jaki jest poziom charakter chajderów. Czy obok nich ist-
 nieją i postępowe szkoły hebrajskie ?
 czy i w jakiej mierze dzieci żyd. w wieku szkolnym ucze-
 ją katolicka uczą się do szkół ogólnokształcących, do jakich: rządo-
 wych, publicznych, czy prywatnych ?

Szkoła bar- Kto utrzymuje te ostatnie/ fundacja bar. Hirscha, jakie
 Hirscha z po- stowarzyszenie itp./kto całkowicie lub częściowo je subw-
 wodu woj- wencjonuje? Jaki w tych szkołach panuje duch /narodowy
 ny przestała istnieć a wencjonuje? Jaki w tych szkołach panuje duch /narodowy
 budynek w arekwi- apolit. czy separat./ Jaki jest język wykładowy, jaki za-
 rowano kres zajmuje faktycznie w programie nauki tych szkół pry-
 dla ogól- watnych, ogólnokształcących żargon i język hebrajski, czy
 nej szko- traktowany jest ten ostatni jako język liturgiczny, czy
 ły ludco- też jako narodowy ?
 wej.

Czem tłumaczyć należy ewent. słaby udział dzieci żyd. w nau-
 ce szkolnej wogóle a czem ewent. wstrzymywanie się od ucze-
 szczenia od szkół publicznych. ?.--

3/. Czy istnieją jakieś szkoły średnie o charakterze wy-
nie znaniowym lub narodow-żyd. Kto je utrzymuje? Czy mają pra-
wo publiczność? czy istnieją osobne szkoły handlowe, prze-
słowe lub kursa dokształcające w kierunku handlowo-prze-
słowym i kto je otrzymuje?

Czy młodzież żyd. korzysta ze szkół takich ogólnych i w ja-
kiej mierze?

Czy istnieją jakieś instytucje oświatowe poza szkolne, kto
P.S.L. je prowadzi i w jakim duchu, czy ludność/młodzież żyd./ko-
tak -vegetrzyta z instytucji oświatowych polskich? Czy istniała w tam-
towało-przed
wojnie-uległa okregu przed woję czytelnia im. Bernarda Goldmana / gdzie
uzskódnieniu
i zniszczeniu i co stało się z jej inwentarzem/ urządzenia i biblioteka
we wojnie.

Czy są warunki jej reaktywowania i jakie?

niema wa-
runków reakty-
wowania.

Konkluzje:

VI. Stosunki gospodarcze.

1/3 rze- / włączności z odpowiedzialnością na punkt 11.1c.
mieślników sa- 1/. Jakim zajęciem i zawodem oddaje się ludn. żyd. Które
modziel. rzemiosła, rękodzieła lub zajęcia są najliczniej repre-
1/3 handlarzy zentowane przez ludn. żyd.
1/6 wolnych
1/6 pomocn. czes-
ladr.: rolników
i.t.d.

"Rozwój za-
czął wy-
wiady robić.
2/. Czy daje się zauważyć ruch zmierzający do wyparcia
ludności żyd. z dotychczasowych zajęć gospodarczych z han-
dla lub przemysłu i z jakiej strony, jakie instytucje
go uprawiają i z jakim skutkiem?

3/. Czy ludn. żyd. posiada jakieś własne instytucje i
związki gospodarcze: kasy zaliczkowe, współdzielnie itp.
Jedynie Tow. /podać ich nazwy, ilość członków, kapitał/, czy stworzone
handl. prze- /zostały siłami miejscowemi, czy też przez instytucje za-
myślowe /graniczne wymienione pod IV/3 i jak prosperują te insty-
przestało i-
stniać i tucje, kto je prowadzi, czy i która ze zgrupowań polity-
rozwiazalo
się z powodu cznych ma w nich wpływ decydujący?
wojny

4/. Czy ludn. żyd. uczestniczy w gólnych przeszczeniach
uczestniczy i
mało korzystgospolarczych lub korzysta z rządowych instytucji i a-
keji pomocy gospolarczej/ np. z kredytów lub zasiłków
bo ona ko-
rzystaa tylko
dla polakow
Rz. Katolikow.
na odbudowę i w jakiej mierze?

Odpowiedź na kwestionariusz.

- I.
- 1/ 106.000 mieszkańców wogóle, Żydów około 12%
 - 2/ w miastach Kawa rucka, Niemirów, Uhnów, Lubycza królewska i Fe-
 - 2/ tylicz około 70 Żydów; Polaków około 18%, Łusinów około 12%.
 - 3/ bardzo mało.
- II.
- 1/ a/ przeważają ortodoksi; zorganizowani są tylko syoniści; szerokie masy ludności żydowskiej są przeciwnie prądem syonistycznym.-
 - b/ w Kawie: 2 lekarze, 5 adwokatów, 1 inżynier państwowy, 1 wotaryn rz. miejski, trzech nauczyciele szkoły bar. Hirscha, 1 dyr. szkoły bar. Hirscha, 1 urzędnik pocztowy, 3 kancelaryjni urzędnicy sądowi, 8 koncypientów adwokackich, 1 droguerzysta.-
 - w Niemirzycie: 2 adwokaci, 1 aptekarz, 1 lekarz / kobieta /, 1 kancelaryjny urzędnik sądowy
 - w Uhnowie: 2 adwokaci, 1 notariusz, 1 sędzia i urzędnik sądowy kancelaryjny.
 - c/ mniej więcej pół na pół.-
 - 2/ w Małcie ruskiej na czele kahału stoi komisarz rządowy Sewul Mechel Feder ortodoksa / kupiec / do jego Rady przytocznej należą:
 - dyr. szkoły br. Hirscha dyr. Maurycy Epstein, Polak pełniący funkcję zastępcy komisarza rządowego, a zarazem sekretarza, Leib Siebenor szewc / ortodoksa /, Lemel Liebermann, kupiec / ortodoksa /, Jakób Mand, kupiec / ortodoksa /, Izrael Haberman, kupiec / ortodoksa /, Herman Stallhammer fryzjer / polityczny /, Dr Aleksander Segal kand. adwokatury / narodowy żyd /.
 Przeważają teraz ortodoksi.
 - 3/ tylko stowarzyszenie syonistyczne "Matikwah" z Drem Józefem Mandlem na czele - stowarzyszenie to obejmuje kilkuset członków i wywiera wpływ przeważnie na młodzież.-

1/. Syoniści są oczywiście za autonomją narodową żydowską, ortodoksi natomiast nie zdają sobie z tego sprawy, gdyż sprawa ta w tych sferach poważnie nigdy zdaje się nie była traktowana. W danym razie oświadczyliby się niewątpliwie i ortodoksi za taką autonomją.-

III.1/. Stosunek władz wobec syonistów wrogi, wobec ogółu w ramach ustawy.-

2/. w sprawach grupy syonistycznej adw. Dr. Józef Sankel, w sprawach ogółu Żydów adw. Dr. Karol Wilhelm Becker.

Opinie zasięgają władze u Dra Karola Wilhelma Beckera.-

3/. a/. na ogół z jednej strony antysemityzm, z drugiej nieufność.

b/. Rusini przeważnie scylebiają Żydów, lecz ci przyjmują to

z pewną rezerwą

c/. za senną ręką poprawnie.

4/. zorganizowanej akcji bojkotowej niema.-

Związek Ziemiaków nie, przyjmuje na członków żydowskich właścicieli

li dobr i wieje tam silny duch antysemitki przeważnie wskutek wpływu tutejszego adwokata i obszarnika Dra. Leszka Majewskiego.

W innych stowarzyszeniach polskich biorą udział Polacy w.s., ich stosunek lichbowy jest jednak znikomy.-

Syoniści odnoszą się z wielką sympacją do Rusinów.-

IV.1/. Przeważnie z tubylców, a żywieli napływowe pochodzą prawie wyłącznie z okolicznych, wojną zniszczonych miejscowości. Antagonizma między nimi niema.-

2/. Stowarzyszenie syonistyczne "Hatikwah" liczące kilkaset osób

ków, 3/. stowarzyszenie socjalistyczne "Postep" czasowo przez

władzę zawieszono z powodu przeważających w niem wpływów Bun-

dystów, które liczyło kilkunastu członków ze sfer rzemieś-

nicznych.-

żydowski komitet ratunkowy pod przewodnictwem Dra. K. W. Becke-

ra, 6/. żydowski komitet sierocy pod przewodnictwem sony rabina

magierowskiego, samieczałego obecnie w Hawie Kokauchowej

7/ Biker-cholem porostajaca w roku ortodoksów.-

Zl. Prot. 6.
Zb. kwest. 2.
powiat skałacki.

Dr. Arnold Ehrlich

Wypadki wojenne odbiły się najbardziej w zakątku tutejszym, gdyż z jednej strony trwały tu wszystkie okupacje i przewroty najdłużej a z drugiej strony spowodowały olbrzymie wprost urochumienie ludności zwłaszcza żydowskiej. mianowicie wysiedlili Moskale ludność żydowską z miasteczek Podwoleczysk i Tarnorudy a wskutek walk pozycyjnych ewakuowaną została ludność miasteczek Grzymałowa i Toustego, zaś z drugiej strony władze rosyjskie przy cofaniu się pędziły przed sobą ludność żydowską z całego kraju i zostawiły następnie masę żyw w miastach pogranicznych Skałacie, Zbarażu, Grzymałowie, Kopyczyocach i.t.d.-

Dopiero od roku 1921 zaczęły stosunki się ustalać, wielu przybyszów wróciło do swych okolic a wielu wysiedleńców tutejszych wróciło do tutejszego powiatu zaś wielka ilość nie ruszyła się dotychczas z miejsc tułaczki.-

Z tych przyczyn wypaść może odpowiedź na kwestjonariusz tylko bardzo ogólnikowo a mianowicie

ad I. 1. około 90.000 około 11.500

x2 skupienie w 5 gminach miejskich a to w Skałacie

45% Żydów - 30% Rusinów - 25% Polaków, w Podwoleczyskach około 60% Żydów a po 20% Polaków i Rusinów w Grzymałowie około 60% Żydów a po 20% Polaków i Rusinów, w Toustem około 40% Żydów, 40% Rusinów i 20% Polaków a w Tarnorudzie po około 30% ze wszystkich wyznań

3/. w samym Skałacie około 80% a w całym powiecie około 50%. -

ad II. 1. a/. Powiat tutejszy jest twardą chasydyzmą, a w szczególności kultura rabina husiatyńskiego. w przeciwieństwie do chasydów stoją ortodoksi zwący się bałbatym.- Syjonizm rozwiniętym jest silnie w Podwoleczyskach, a w innych miastach holdują muwała część inteligencji i młodzież

b/. około 1%

c/. mniej więcej w połowie

2/. Dotychczas mają przewagę czynniki przychylnie Polakom a więc ortodoksi a mała część inteligencji. Syoniści prą z tego powodu do rozpisania wyborów na razie bezskutecznie.-

3/. Tak ortodoksi jak i syoniści organizują się jako filie względnie kół organizacji centralnych.

34. W większości są przeciw autonomji narodowej "żydowskiej".-

ad. III. 1. Na ogół przychylny

2. Kahala a wyjątkowo poszczególne jednostki

3. Na ogół stosunek nie wrogi a tylko wyjątki występują wrogo przeciw Żydom.

4. Masini nie występują wogóle na zewnątrz. Czy to jest zbieranie sił czy apatja, czy też tajna robota, nie da się ocenić. Polacy uprzedzeni dotychczas asemityzm a wyjątkowo antisemityzm i to tak wobec Żydów Polaków jak i wobec narodowców, w ostatnich czasach daje się odczuwać pewną chęć zbliżenia się do Żydów.- Dzije się to możliwie wobec zbliżających się wyborów.-

ad. IV. 1 z przyczyn podanych ~~znajduje~~ u wstępu jakoteż z powodu położenia powiatu nad granicą rosyjską znajduje się w powiecie wielu Żydów napływowych przeważnie ze sfer biednych i nie inteligentnych. Antagonizmu niema.- 2/. W powiecie istnieje w każdym miasteczku po kilka stowarzyszeń głównie humanitarnych a po części i politycznych. Nie mają jednak na ogół statutów a wobec tego trudno podać liczbę ich członków. Reprezentowane są wszystkie odcienia polityczne A-gudas, syonizmu, socyalizmu i Poale syonizmu.-

3/. Joint i Żydowski Komitet ratunkowy. Skład zarządów międzypartyjny a kierunek apolityczny, humanitarny.

ad V. 1. Stan oświaty na ogół wysoki. Są wszędzie szkoły hebrajskie / syonistyczne / i chadery Talmud Tora, w których uczą także języka polskiego.

2. Przeważnie do szkół powszechnych / rządowych /

3. Tak szkoły Talmud Tora jak i hebrajska utrzymywane są przes-
 ne w miejscowych. hebrajska szkoła otrzymuje też subwen-
 cje z żydowskiego Komitetu ratunkowego, który Talmud Torze sponosił
subwencje.

4. Talmud Tora traktowanym jest język hebrajski jako liturgiczny
 a w szkołach hebrajskich jako narodowy.

4/ Nie

ad. II. 1. Handel, rzemiosła, faktorstwo. Rzemiosła uprawia wszystkie, nie
 wykluczając nawet konserwacji

2. Ruch wyparcia Żydów z zarobkowości dość silny. Uprawia go wła-
 szcza Składnica Kółek rolniczych.

3. Prawie żadne

4. Tak prawie stosunkowo do procentu ludności. Główna przyczyna
 że sprawozdawca był prezesem miejscowej Komisji Szacunkowej
 /anków wojennych/, a tem samem jest członkiem powiatowej Komisji
 ratunkowej.

5. Dotychczas nie wystawiono żadnego wyjątku żydowskiego ale
 też Żydzi nie nabywali żadnych praw gruntów z parcelacji.

Z.l. prot. 14.

K.kwest. 10.

Sokal

2

ad. 1/. Powiat sokalski liczy 99.000 mieszkańców

Liczba ludności żydowskiej wynosi 13%, natomiast polskiej 38%.
Ludność żydowska nie przyznaje się zupełnie do narodowości polskiej, skupia się głównie w miastach tj. w Sokalu, Beżiszu, Krystynopolu, Wąrzęcu i Tartakowie.-

ad 2/. Od 8 lat istnieją dwie żydowskie organizacje polit. tj. syjonistyczna i poalesyonistyczna, wzorowo zorganizowana o silnym odcieniu separatystycznym.-

Organizacja syjonistyczna uskuteczniła założenie szkoły hebrajskiej i obejmuje prawie cały zespół żydowskiej postępowej młodzieży tak męskiej, jak i żeńskiej.-

Szerokie masy ludności żydowskiej pozostają pod wpływem rabinów i nie zdejmuje sobie sprawy z życia politycznego, są tylko pionkami w rękach polecań władz administracyjnych, chociaż bez zgubnych dla sprawy żydowskiej.-

Miejscowa inteligencja jest pod względem społecznym słabo rozwinięta, stanowi mały procent i składa się przeważnie z adwokatów.-

Kahaty obsadzone są wyłącznie ortodoksami - były wprawdzie próby ze strony władzy administracyjnej wprowadzenie do kahału elementu inteligentny, lecz na skutek wadzi wśród samej inteligencji co do doboru osób jak i nieprzychylności ortodoksów, którzy tworzą większość pozostało status quo ante.-

ad 3/. Stosunek władz tak co do całej ludności żyd., jak i do poszczególnych grup politycznych jest nieprzychylny - w szczególności urzędnicy państwowi i nauczycielstwo uprawiają akcje bojkotową, natomiast masy ludności żydowskiej odnoszą się lojalnie względem władz.-

Ludność polska nie dąży do nawiązania stosunków z ludnością żydowską, stara się jej nie widzieć, nie czyniąc różnicy co do tych żydów, którzy przyznają się do polskości - nie lepiej zachowują się Ukraińcy.-

Istniała tu Czytelnia im. B. Goldmana. Prosperowała bardzo li-
cho. Inwentarz wygodziło jej tuż. Koło L.S.L., który na inwazji
rosyjskiej, został rozgrabionym.-

O reaktywowaniu jej obecnie i marzyć niepodobna.-

Zaistniałyby na papierze, gdyż udałoby się może zwerbować kilku
starszych z wkładką jednomiesięczną poczem nie braliby zupeł-
nie udziału : młodzieży w krąg idei asymilacyjnej nie wciągnie,
gdyż ona dawno w obozie narodowym została zorganizowana.-

To są skutki długoletniej - ale dorywczej agitacji.-

Jedynym środkiem do urobienia opinii byłoby założenie dziennika
żargonowego, nadzwyczajnie taniego, któryby z tego powodu
mógł dotrzeć do wszystkich warstw.-

rowinięby dzienniki taki zająć się przeważnie stroną gospo-
darczą życia żydowskiego.- Stopniowo zaś przejąć do zagadnień
społecznych i politycznych.-

Pok latami przez umiejętną - nie narzucając się zbyt - mogła-
by stworzyć podcięcie dla owocnych wysiłków w duchu assymila-
cji.-

ad.VI.1. Prawie 90% ludności trudni się handlem drobiazgowym, gos-
podarstwo samodzielny i pośrednictwem ; rolnictwo jest zni-
komo zastąpionem a przemysł w małym stopniu wykonywany, nie
jest właściwym celem przedsiębiorcy który raczej dąży do wy-
tworzenia przedmiotu dla obrotu handlowego.-

maszta /około 40% żyje zależnie jako oficjaliści prywatni-
częściowo jako organa fachowe w rolnictwie zajęcia - przeważnie
jako nadzór lub mężowie zaufania swego chlebobdawcy, typowi
żydowscy wiernicy.-

Z pracy rzemieślniczej utrzymuje się około 6% ludności.-
Przewagę stanowią krawcy. Stosunkowo liczni są szewcy i sto-
larze. Murarstwo, blacharstwo, kotlarstwo i mosiężnictwo jest
zastąpione.- Sporadycznie spotyka się kłodkarski kamień, stu-
dniarzy, cukierników i. tp.-

Garną się do lżejszych zawodów, zegarmis-
stwa it. p.

2/. Celowe konsekwentne wypieranie żyda z
administracja polska z chwilą objęcia rz

w państwowym wydziale aprowizacyjnym.-

Żydowi nie udzielono ezwolenia na przywóz artykułów pierwszej potrzeby.-

W Łkowie - z powodu ekonomicznej niesprawności lub innej niedolności firmy chrześcijańskiej - tworzono ad hoc, pod firmą je-
dyń katolicką przeważnie, spółkę z żydem, wiążąc kapitał i pra-
cę ostatniego dla większej części zysku firmantą katolika.-

Korytowane tym sposobem przedwojenną spółkę handelno-rolniczą i
nowo powołaną spółkę spółek rolniczych, upośledzając na równi
z żydami ruską filię Kornowli.-

Wciążani paskarstwem żydowskim, tylko pobłażając chrześcijań-
skiemu ..

Ostatnio wymienione instytucje prosperują bardzo dobrze, mając
przez poparcie spółki czerstwa subwencje rządowe i tani kredyt dla
celów obrotowych.-

Spółka "rozwoju" i tu już dotarła. Udział w akcji tej biorą
i urzędnicy rządowi - na czele podobno dyrektor gimn.-

Wycieczkę "rozwoju" umieszcili w swoim czasie na wystawie "Spółka
ca", której dyrektorami urzędującymi na urzędnicy państwowi.-

3/. Instytucja niema żadnych.-

4/. O odbudowę domów żydowskich nikogo nie zabolala głowa. Spe-
radycznie nieznacznie udzielono kaskilku w materiale.-

Ostatnimi czasy hekk otrzymał stosunkowo wydatniejszą pomoc
w drzewie - ale nato plan regulacyjny ułożony amuzza do zniszczenia
budowli zwartych - z cegły.-

O korzystaniu z kredytów na odbudowę dotychczas nie slychać.-

5/. Trzy majątki ziemskie miały ulec przymusowemu wykupowi.-

Wkładem - odstąpieniu pewnej ilości pod parcelację - sprawa została
zakończona.-

Żydom rolnikom z wrodowym częścią 0,10% w twierdza innym ra-
zabycia siery.-----

Wki gospodarcze żydów chyła się ku upadkowi.-

Wiednio zaobco-przedwojenne zakłady z widowni, zabotało

bezpośrednich działan wojennych albo innych wypad-

,podpalenie /.-

Wiednio zaobco-przedwojenne zakłady z widowni, zabotało

Znaczna część pełniła służbę wojskową lub uchylała się zlikwidowawszy interesy, a rodziny utrzymywały się z części ków udzielanych, części z państwa artykułami żywnościowymi, toniem i.t.p..-

Handel rzeczywisty wskutek ograniczeń wojennych - objęły sfery przedtem obce, najniższe społecznie warstwy, oddające się przyzwyczajeniu bezgranicznie.-

Powróciwszy po rozpadnięciu się Austrii zastał kupiec Ukrainę - wojnę i zahął dobra rządów ukraińskich, ograniczenia w ruchu handlowym centrowanym w charakterach charakteryzującym urządzenie - zmiany waluty na kłopotliwym i.t.d.

Zubożonego przejęły rządy polskie.-

Ograniczenia handlowe, prześladowania, ekscesy w drodze wstrzymywały od rozpoczęcia przedsiębiorstwa, ubożających wskutek wzrastającej niestannie drożyzny.-

A gdy poczęli myłymi środkami rzucili się masowo na gałąź, która oświetlowo, konjunkturą, najlepszej zapowiadała wyniki - pod rządem zysku.-

I w rzeczywistości zdawało się, że ekonomicznie sił przybywa - roportfele, napełniając się waluta papierowa, faktycznie z czasem realnego ubywało, bo przy każdej turze zysku o nowego w zamian pozbyto towaru - nabywał mniej.-

A - gdy minionej jesieni usły nastąpił spadek cen.- zwrot konjunktury ku dołowi i wzrosła się konkurencja, starając się w obawie czem prędzej wyżyć towaru, był znacznej części - i ten fikcyjny - został do reszty podkopany.-

Dziś utrzymuje się żydowskie kupiectwo rzekomo z targów i jarmarków, na które ze wszech stron zdąża tak, że podaż znacznie przewyższa popyt a zbyt -- wskutek konkurencji - z maljącym nieustannie obrotem i zyskiem przy wzrastającej drożyznie - nie zapewnia mu utrzymania.---

ami zaradczymi w części byłyby:

- a/ kierowanie młodzieży do innych gałęzi zarobkowych przez tworzenie szkół kształcących zawodowo w rzemiośle i przemyśle;
- b/ emigracja zarobkowa młodzieży wykształconej pod a/.
- c/ utworzenie silnych kapitalistycznie żydowskich zakładów przemysłowych, któreby posiadały przygotowaną zawodowo warstwę robotniczą.
- d/ rozpowszechnienie przemysłu domowego nadkłodzkiego;
- e/ udzielenie taniego kredytu obrotowego
- f/ i tworzenie miejscowych subwencjonowanych spółek magazynowych, celem dostarczenia dogodnie i taniej towaru.----

Sokal, dnia 21 sierpnia 1922.

Podpis nieczytelny pp.

[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

- I. 1/około 60.000.-/ Żydów około 20%; w gminach wiejskich po kilka rodzin
- 2/ Sołotwina - Bohorodczany - Rusinów około 90% - Polaków 10%.
- 3/ Bardzo mały procent.
- II.a.1/. Syjonisci-organizacja słaba-masy ludności żydowskiej i część inteligencji żydowskiej przyznaje się do syonizmu.
- b/. miejscowa inteligencja żydowska: stosunek około 1:6
- c/. stosunki gospodarcze dość dobre-żydzi trują się handlem, rzemiosłem-materjalne stosunki korzystne, biedacy w większej części wye-migrowali.
2. kahały reprezentują komisarza rządowi;
3. nie
4. zainteresowanie małe.
- III.1. dość dobry
2. Reprezentantów-prócz kahałów niema ;
3. dość dobrze
4. Organizacji polit. niema.
- IV. 1. ludność prawie tubylecza, przerzedzona wychodźstwem.
2. nie
3. Krewni tut. ludności żydowskiej w Ameryce, wspierają bardzo wydatnie tut. ludność żydowską.-
- V. 1. Żydzi posiadają znajomość obu języków krajowych, chajdery istnieją - postępowych szkół hebrejskich niema.-
2. Dzieci żydowskie uczęszczają do szkół publ. Szkoły Barona Mirscha nie istnieją.-
3. nie
4. Odpowiedź na to pytanie w całości negatywna.-
- VI. 1. Handel - sklepikarstwo - przekupnie, rzemiosła.
2. nie
3. W całości negatywna odpowiedź.
4. W bardzo słabej mierze.-
5. nie.

Dr. Otto Lille
Gródek Jagiellonski

Gródek Jagiellonski 3/8 1922

Z.l. prot.: 1 3
Zb. kwest.: 9.

Do

Prezesa Związku Polaków w m. w. Gródku

odpowiedzi na przysłany mi kwestjonariusz zamieszczam wypowiedzieć następuję:

I. 1/. Powiat Gródecki liczy łącznie 72.254 mieszk.

tych jest	rzymsk.-kat.	19.159
	grecko-kat.	47.961
	Żydów	1.219
	innych	804

od względem narodowości jest:

	Polaków	27.110
	Łusinów	43.460
	nar. żydowski	824
	innych	821

2/. w mieście Gródka jest..... 10.475
z tych rzymsk.-kat. 4.680
grecko-kat. 3.279
moż. 2.512
innych 4

stad wynika, że najwięcej Żydów jest w samym mieście Gródka.-
3/. Do narodowości polskiej przyznaje się bardzo mało Żydów - z małymi bar-
o wyjątkami. - Wzieli holdują tu zasadom syjonistycznym a młodzież bez wyjątku
ad. 11.1/. Ludność żydowska jest tu zorganizowana w towarzystwach a nader
stara ludność ilość Polaków jest wobec niej bezsilna - i nie wchodzi
z syjonistami w żadne styczności.-

2/. Inteligencja żydowska / adwokaci lekarze / załącza nauczycielów
liggi wojny to syjonistki - tak iż w swoim czasie moje zabiegi w starostwie
tu oddziału Związku - spaliły na niczem.-

2/. Na czele kahału stoi obecnie komisarz rządowy, a w skład rady przybocznej
nie wchodzi ani jeden Żyd - Polak.-

1/. Istnieje tu towarzystwa syjonistyczne do których należą przeważnie
młodzież.-

4/. ta kwestja się nie zajmuje.-

ad. III. 1/. dość zycyliwy - bez jaskrawego ?

2/. dotychczas wzrosło

a/. dość głośno

b/. " " "

c/. w kwestjach narodowych i polit. nie mamy żadnej ze sobą stycz-
ności

4/. odpowiedź przecząca.-

ad. IV. 1/. ludność żyd. jest tubylcza - obecnie jest kilkanaście rodzin
żyjskich, które uciekły przed bolszewikami, nie panuje jednak między
nimi a tutejszymi żaden antagonizm.

2/. Istnieje tu tylko tow. "Jed. Chazarim" i nadto istnieje Ochrońka żyd.
dla sierot wojennych popierana przez Joghnt, którego zarząd spoczywa
4 ~~przeważnie syjonistów.~~

ad. V. 1/. Ludność żyd. posługuje się jedynie żargonem, językiem polskim
mówi tylko inteligencja.-

5/ Czy i w jaki sposób dotyka ludność żydowską wykonanie ustawy o referacie rolnej.-

Konkluzje: należy dopuścić i Żydów i Polaków rolników - do korzystania z roli i z nabycia gruntów.-

Wzrost kwestjonariusza.

tylko 1/ w kwestjonariuszu chodzi o wiadomości dotyczące powiatu hertyna rodzajki w szczególności miast Oberyna i Herodenki

2/ Co do no. 1. w dziale 2. w związku byłby jednak Panom zobowiązany gdyby Pan był

3/ co do nas udzielić także wiadomości odnośnie się do.....

Czernelicy
Jakób Schöff wskazać osobę, która by to uczynić mogła.-
kupiec i musiałaby to jednak być osoba zarówno pod względem poglą-
zastępca komi-arów polit. jak i charakteru godna wszelkiego zaufania.-
garza rzu-
dowego.-

2/ Wzrost w związku uprasza usilnie, ile możliwości, o jak naj-
większość Polak-
nofiów. -
pytania
kwestje

Komisarz rządowy Dr. Sokal Maks. Oberyn. -
nie potrzeba powtarzać samego pyta-
nia kwestjonariusza lecz oznaczyć odpowiedź na pytanie jak
jest ustosunkowana ludność pod względem społecznym ozna-
czyć należy II.1 4/ na pytanie jaki jest skład kahałów?
II.2 itd. odnośnie do wszystkich innych pytań.-

Zwracając z naciskiem uwagę na okoliczność, iż od dokładności in-
formacji zależy w pierwszej linii jasny pogląd na położenie
sprawy naszej, tudzież trafność wniosków i konkluzji i skuteczność
zarządzeń ogólniejszych, wydział Związku zdaje sobie jednak sprawę
z trudności w zdobyciu szczegółowych informacji o kwestiach po-
ruszonych w kwestjonariuszu. Gdyby zatem udzielanie szczegółowej
odpowiedzi na pewne pytania było niemożliwym, za-
dowolnić się wypłynie oczywiście, ale i tu należy się starać
by przynajmniej o ile się dało stosunki liczbowe oraz odpo-
wiedzi w wyrażeniu stosunku procentowego lub ułaskowego.-

4/. W końcu zauważa Wydział Związku, iż ze szczególniejszym zain-
teresowaniem przyjął i rozważy wszelkie konkluzje i wnioski do-
tyczące spraw poruszonych w kwestjonariuszu.-

Odnośne uwagi upraszamy zamieścić po każdej części w rubryce
"konkluzje".-

Wnioski zaś w sprawach nie objętych kwestjonariuszem upraszamy
z umotywowaniem przesyłać na osobno, najdalej do 15.8 br.-

David Rosenkrantz
prof. met. izrael w Obertynie

syonistyczne o 40 członkach a działają w Kałuszu "Ika" o charakterze przeważnie polskim, jointly opiekuje się 15 sierotami, Komitet ratunkowy stał pod komendą syonistów/adwokat Sokal/Ika działa ogromnie dobroczynnie. Ludność żyd. posyła dzieci do szkoły, włada językiem słabo polskim/przeważnie w piśmie/wiele po ruku, młodsza generacja używa języka hebrajskiego, wyuczona w szkole hebrajskiej postępowej, która tu istnieje. Stan i charakter chajderów niedźny. Szkoły publ. są rządowe, a jedynie ma być reaktywowane dawne prywatne gimn. miejskie, do którego uczęszcza i uczęszczać będzie przeważnie młodzież żydowska - charakter Gimnazjum /ściśle polski/ Szkół żyd. tu niema, jedynie postępową hebrajską ma w swym gronie młodzież syonistyczna, zresztą wszystkie szkoły są polskie.

Przez długie lata była tu czytelnia im Goldmana, podczas wojny została z całym inventarzem zniszczona, dziś dla braku lokalu nie może być reaktywowana, i jakkolwiek część ludności żydowskiej jej pragnie. Czytelnia im. Kosciuszki ściśle wyzn. polska.

Dla reaktywowania koniecznej tu czytelnii im Goldmana potrzebne urządzenie, biblioteka, funduszy niema. Idziec żyd. przeważnie zajmuje się handlem, mniej przemysłem, ponadto tąd odzielem/krawcy, szewcy-blacharzy stolarze, rymarze it. d. z handlu zamierzają wyprzeć kółko rolnicze, konsum. urzędniczy na salanie i towarzystwo ozwoj.

Żydzi nie posiadają żadnych instytucji i związków gospodarczych, jedynie ka. prosperuje świetnie - zresztą nie korzystają z rządowych instytucji zasiłki na odbudowę prawie żadne.

Reforma rolna ma to dotknąć ludność żyd., chyba o tyleż, że zamiast kilku obszarników, z którymi zostaje w stosunkach handlowych kilku kupców ryboda nie posiadane szumowiny mazurskie, polityczne i gospodarczo prożne - powiatem behoroczanskim niema żadnego kontaktu.

Wnioski: należy zająć się ludnością 1/ pod względem gospodarczym, przez utworzenie spółdzielni, wpływanie na udzielanie kredytów dla odbudowy gospodarstw, przedsiębiorstw przemysłowych s. ct.

2/ Pod względem oświatowym przy utworzeniu czytelnii, ochotek, burs, subwencjonowanie placówek oświatowych i. t. d.

3/ Pod względem polit. utworzenia dziennika asymilacyjnego poważnego dla ludności żyd. z siedzibą redakcji we Lwowie. Dziennik ten winien wpływać na opinię publ. pouczając ludność, a nie drażnić i usuwać wszelkie przeszkody ku zbliżeniu się ludności do rdzennej, przez przyciąganie odczytów i zebrań publicznych.

o programie naszym, wzywaniem i naciskaniem na rząd centralny w kierunku wydawania rozporządzeń i nakazów, które mają na celu rzeczowe traktowanie ludności żyd. w przedmiocie uprawnień pod kątem względem, przez wprowadzenie do Sejmu jednostek pracujących i zdolnych inteligentnych z pośród ludności żyd., którzyby więcej dbali o swych spółwyznawców w Sejmie warszawskim i byli w ciągłym kontakcie z ludnością żydowską bowiem żydowska straciła wszelką wiarę w swych proroków, którzy dla siebie też w Warszawie, a nie oglądali się przez szereg lat na swych borbów.

W końcu donoszę, że na zjazd 9 i 10 września br. przyjadą delegaci następujące:

odpisany Dr. Jonasz Wiesenberg, adwokat w Kałuszu, Benjamin Bankner, sekretarz Kahału w Kałuszu. - Dr. Maksymilian Kalms, sędzia w Kałuszu.

Proszę tedy o wystawienie dla delegatów legitymacji i o wyszukanie atery dla jednego z nich.

J. I. Wiesenberg. mp.

Odpowiedź na kwestionariusz.

I. 1/. W mieście Stryju około 28.000 mieszk.-żydów mniej więcej / 9- 10.000 /.-

2/ głównie w Stryju, jedyne miasto w powiecie, nie licząc małego Sokołowa. - Polacy, Żydzi i Rusini. mniej więcej w 1/3 części

3/. Według ostatniego spisu ludności około 1200 osób.-

II. 1.a/. Przeważnie syoniści i narodowcy żydowcy - z wyjątkiem bardzo nielicznych Żydów-Polaków - ogół mniejsz więcej solidaryzuje się z prądami separat.-

b/. Funkcjonar. państw. około 30

lekarzy 8

adwokatów 15

aptekarzy 6

kupców intelig. około 20

Ogół około 100 z rodzinami

c. Przewaga znaczne gospodarstwo samodzielnych

2/. ortodoksów - 6, syonistów - 2, Żyd. Pol. - 2, Apol. Żyd. - 3 / skłaniają się ku kierunkowi nacjonal. /

3/. Sa - nacjonalistyczne - z bliższych stosunków nie znani.-

4/. Blżej określać nie potrafią.-

III. 1/. mało życzliwy bez względu na grupę/ grupy polsk. oficjalnej niema !/-

2/. Prawdopodobnie kahał i organizacje narod.-żydow.

3/. a/. niechęć rugowanie i ze stanowisk, Bojkot

b/. pozorną sympatją w rzeczy samej skryta niezyczliwość.-

c/. nieufność - czysto z resztą uzasadniona z powodu nieszczerości rzekomych żyd. polaków. Pfy pracach publicznych ignoruje się ich zupełnie. - z wydziałów i zarządów w których zasiadali przed wojną, usunięto ich całkiem.-

Na ogół traktowani są jak narodowcy, odróżnia się ich w bardzo wyjątkowych wypadkach:-

4/. Istnieje ? " Rozwoju ", a chociaż oficjalnie głośno nie występuje, wpływ jej jest wielki a popiera jej akcję. Organiza-

cja narodowa, par ekcell, antysemitka, w której niema ani jednego Żyda - polaka. - Polacy w.m. należą do T.S.L. /około 20/, i to do T.N.S.w / 4/ a i ci wystapiliby z gustem z powodu panujących w niem stosunków - i kasyn urzęd. - Stosunek organizacji narodow-żydow.. Do Polaków nie-chętny - zbliżenia niema, przeciwnie zaostzenie stosunku, gdyż instytucje polskie / Sokół, czytelnia kolejowa / odmawiają sal swoich na przedsiębiorstwo żydowskie o charakterze humanitarnym. -

IV. 1/. Ludność napływowa nieliczna / ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~ Są to wzbogaceni kupcy i przemysłowcy z mniejszych miasteczek lub z Borysławia

2/. Bursa żydowska /nieczynna / Dom sierót wojennych / komitet-fundusze miejscowe, i Jointu / warsztaty dla sierót wojennych. / jak poprzednio / klub sportowy żyd. / pol. żyd. / Stowarzyszenie kupieckie Ose Tow / o charakterze religijnem / Stow. socjalistyczne i inne .-

3/. Joint, Ika / udzielają zasiłków i pożyczek - w rękach nacjonalistów i niedklarow. -

V. 1/ Przeważnie jęz polski / w piśmie tylko część / jęz. ruski maiej. Chajdery pewnie jak wszędzie - są jedna czy dwie szkoły hebrajskie postępowe. -

2/. Do szkół rządowych i publicznych. Dziewczęta także do szkół prywat.

3/. Szkół fund. b. Hirscha niema. W prywat. szkołach hebraj. duch narodowe żydow- Soba jest cała młodzież szkół średnich / wyjątki na ?..... policzyć .-

3/. niema

4/. Prywat. szkoła handlowa w rękach żydów / opols. z / korzysta- ją z niej przeważnie żydzi obok chrześcijan. - Czytelnia im. B. Gold- mana była przez kilka lat przed wojną - inwentarz i biblioteka za- ginęły podczas wojny - warunków reaktywowania obecnie niema. -

VI. 1/. Kupiectwo / hurtownicy i drobni kupcy / i rzemieśln. / Zawody

2/. wyżej wymieniono / -

3/. Kilku nowych sklepów chrześcijanskich konkurencyjnych.

4/. Dom komisowy / jeden ogóln. żyd., drugi żyd. robot., / Kas Iki.

5/. Urzednicy żydzi należą do Tow. gospod., ogóln. urzędniczego. -

6/. Zasiłków na odbudowę korzystają żydzi w stopniu minimalnym. -

7/. w: bardzo małym - chyba kilku okolicznych dzierżawców. -

3.1.prot.3.
zb.kwest.4.

Odpowiedź na Kwestionariusz I

I. 1/..... 36.000
2.400

2. Szczerzec i Nawarja 75% ludności żydowskiej. Polaków i Rusinów
200 osób

3/.5%

II. 1.a/. Ludność żydowska w okręgu naszym jest bezpartyjna - nie biorąc żadnego udziału w życiu politycznym - tylko młodzież należy wyłączenie do prądu separatystycznego

b/. 2 urzędników państwowych burmistrz i notariusz 3 adwokatów i koscypient adwokacki i k weterynarz i aptekarz i 1 praktykant

c/. wszystkie gospodarstwa oparte o pracę samodzielną .-

2./.. w obu kahałach tj. w Szczercu i Nawarji zasiadają ludzie bezpartyjni

3/. w Szczercu istnieje stowarzyszenie pod nazwą "Haszachar" o kierunku wyłączenie syonistycznym o 70 członkach, wyłącznie z młodzieży. Wpływ na ogół ludności jest minimalny.-

4/ Położenie ciężkie Żydów tutejszych, żyjących przeważnie od większości ukraińskiej ludności - sprawia, że stanowisko autonomii narodu żydowskiej uważane jest za wyjście z pod zarzutu kokietowania z Polakami - stanowiącymi mniejszość.-

III. 1/. stosunek władz wszelkich do ludności żydowskiej jest dobry / dla Polaków wyzn. moja. bardzo dobry / -, i na odwrót uznanie Żydów dla władz istnieje.-

2/. interesa ludności żydowskiej wobec władz reprezentuje P. Chill, który jest burmistrzem i zarazem prezesem kahału w Szczercu; opinii - władzy zasięgają u nazwanego, jak i u autora tej informacji.-

3/. a/. stosunki wzajemne między ludnością polską a żydowską są dobre

b/. między ruską a żydowską wyrażanie ngrzeczności.

c/. Zachowanie się do małej garstki inteligencji żydowskiej - przyznającej się w małej części do narodowości polskiej - jest bardzo dobre.-

Stosunek Polaków do Żydów dobry, tłumaczy się bardzo umiarkowanym postępowaniem Żydów tutejszych - w czasie walk polsko-ukraińskich - zaś masinow do Żydów - uprzejmość wobec nich - i dążność do nieprovokowania ich.-

4/. Akcji bojkotu Żydów z żadnej strony nie było i nie ma.-

Organizacji polskich żadnych nie ma.-

Dążność zblżenia się syonistów do Polaków lub masinow nie ma, i z ni jedni - ani drudzy o to się nie ubiegają.-

IV. 1/. Sama ludność tubylezna.

2/. niema

3/. od 2 lat wyłączna akcja ratunkowa Jointu ustala.-

V. 1/. Cała młodzież żydowska zna język polski w mowie i piśmie; mniejsza część także język ruski - ale tylko w mowie.-

Poziom chajderów ortodoksyjnych bardzo niski; szkół hebrajskich niema.-

2/. wszystkie dzieci żydowskie uczęszczają do miejscowej szkoły publicznej 7miej klasowej - prywatnych szkół nie ma.-

3/ nie

4/ nie.

Konkluzje.

Mała liczba ludności żydowskiej i bliskość Lwowa gdzie ludność nie szuka zarobku i pomieszczenia w zakładach naukowych dla dzieci żydowskich - nie pozwala na używanie funduszy stowarzyszeń - lub zakładów humanitarnych na zakładanie tu specjalnych szkół.- Mała ilość kształcących się młodzieży żydowskiej uczęszcza we Lwowie do szkół średnich wyłącznie państwowych.-

Ogół ludności trudny jest do pozyskania dla idei lepszej; dążenia separatystyczne paraliżują każdą w tym kierunku podjętą akcję.-

VI. 1/. Prawie cała ludność żydowska oddaje się handlowi, mała tylko garstka trudni się rzemiosłem.-

Najbardziej kwitnie handel ziemiopłodami, dalej sklepikarstwo, - a z rękodzieła krawiectwo i szewstwo.-

2/. nie.

3/. nie

4. Zarządca gospodarskich nie ma.- natomiast w akcji odbudowy Żydzi nie są wykludzeni od pomocy instytucji państwowych.-

5/. dotąd nie.

Konkluzje.

Miasteczko Szczerzec jest w 3/4. częściach -wskutek wypadków wojennych zburzone.-Bezdomna ludność rozmieszczona w barakach przez rząd austriacki wybudowanych.

Baraki są w stanie opłakanym i grozi im niebezpieczeństwo zawalenia.- akcja ratunkowa w tym kierunku bardzo wskazana.-

Szczerzec, dnia 31. lipca 1922

Schöpsen mp.

Miasto Tarnopol nie powiat: I

31.252 mieszkańców.

ad. I. 1. Ludności żydowskiej : 22.017

ad I. 2a Do narod. polskiej przyznaje się 13.784

Ad. II. 1a. /Ludność dzieli się na P.w.m., ortodoksów, indyferentnych poale-syonistów. Dążności separatystyczne słabsze niż gdzie indziej. /Vide

II. 1. b. Inteligencja stanowi znaczny procent - bliżej skreślić nie mogę
wpływ inteligencji we wszystkich stronnictwach Dominujący.-

II. 1. c/. wie da się skontrolować należyta ścisłością: w sferach kupiec-
kich przeważa żywiec niezależni /drobni kupcy/ i w sferach rze-
mieślniczych zależny.-

II. 2/. kahał składa się z 20 członków. w tem 2 syonistów, 7 ortodoksów,
7 P.w.m. ortodoksi idą ręką w rękę z P.w.m.

II. 3. 1/. Związek P.w.m. około 150 członków ; 2/ Stowarzyszenie kupiectw
około 200 członków -skłania się ku nam i pozostaje w częściowym
kontakcie z P.w.m. ; stowarzyszenie to ma znaczne wpływy 3/. Or-

todoksi, stow. nieliczne, ale mające duże wpływy idzie z nami ręką
w rękę. 4/. Jed. Charuzim, stow. rzemieślnicze -na czele jego stoi czł-
nek P.w.m., karacść dnia, stoja na stanow. polskiem. wpływ na sfe-

ry rzemieślnicze. 5/. Poale-syoniści -nieliczne, przeważę tam
mają komuniści. 7/. "Barkochba " syoniści. należą tam starsi lu-
dzie z inteligencji, którzy są przewodnikami i przeważnie płodzień
szynkarskiej kupiecką. Obec braku wodów dosyć słabi.-

8/ Sportowe tow. żyd. "Jemuda". na czele stoi członek P.w.m.

żywioty mieszane. Stowarzyszenie oficjalne apolit. 9/. Stow anal-
fabetów -niepolityczne.-

II. 4. na to pytanie trudno dać odpowiedź. Poza syonistami inne
odłamy będą zdaje się za autonomią w sprawach religijnych. Ieł
zależność będzie od agizacji i stosunków politycznych ogólnych.-

III. 1. Stosunek władz do poszczególnych warstw żydowskich jest
poprawny. Jakkrawych nadużyć poza wypadkami, które muszą iść na

karb jednostek - niema. Stosunki tu znacznie lepsze, niż w innych miastach.
III.2. Obecnie kahał. Władze zasięgają opinii przedstawicieli większych grup żydowskich a więc P.wm., ortodoksów i rzemieślników. Jednostki tu grają oczywista dużą rolę. - Jednostki te przeważnie należą do P.wm., w każdym zaś razie stoja na stan. polskim. -

III.3/a. Stosunki między ludnością polską a żydowską są ma ogół dobre. Z wyj. Org. Narod. "Gwiazdy" / stow. rzemieśln. / żydzi należą do wszystkich polsk. stowarzyszeń i wszystkich komitetów. Stosunki pod tym względem są lepsze, niż gdzieindziej. Zdarzają się oczyw. dysonansy, które jednak dotychczas zała załatwiano ugodowo: jednostki pewna dają wprowadzić do złutzenia tej harmonji / członkowie O.N. i Gwiazdy / próby te jednak na razie okazały się bezskuteczne, dzięki tak townemu postępowaniu reprezentantów żydowskich. -

III.3/b/. Oficjalnych i jawnych stosunków między ludnością żydowską a ruską niema. O rokowaniaach syonistów nic nie wiadomo. -

III.3.c. Stosunek zupełnie dobry. Nawet endecy odnoszą się do tej grupy przychylnie, choć Org. Nar., Gwiazda zajmują stanowisko odporne. Nie jest ono jednak wynikiem jednomyślności. Częścią działa tu terrar-tani ze strony pewnych jednostek, które chcą w ten sposób zmyć pływ swego pochodzenia żydowskiego. Dłb. ruskiego. -

III.4. Jawnego bojkotu niema. Tylko Org. N. nie przyjmuje żydów - opierają się na statucie lweskim. Ale i tam sprawa przyjmowania żydów była kilka krtonie wentylowana i zapadła nawet uchwała, by jeden z członków na Solnym Zjeździe Org. Narodowych we lwowie zaproponował zmianę statutu w tym kierunku. Do zmiany oczywiście nie odszło, "Gwiazda" również niema żydów. Sokół natomiast ma wiele członków, tak samo T.S.L., które do wydziału wybrało 2 żydów. Do wszelkich komitetów w sprawach czyto obchodów czy akcji akcji narodowych powołuje się także przedstawiciele żydów. --

Ponieważ odłam syonistów powoli wklamać się zaczyna do uznania państwowości polskiej - o próbach zbliżenia się organizacji jako takiej nie słychać. Tak samo o zbliżeniu się tych organiz. do rusinów nic niemiemy. Jawnych na razie dążności niema. - /.

IV. 1. Napływowej ludn. żyd. z powodu zakazu zatrzymywania się obcych na wojew. kresowych - niema. - Co do tabylezkiej vide III. -

IV. 2. Stow. społeczne i humanitarne są następujące:

1. Ochronka żydowska dla sierot woj. p. Fleischmanowej. Na czele stoi czel. stow. i kier. wydziału P. w. m. - prowadzona w duchu naszym -

2. Komitet ratunkowy. Na czele stoi p. Józef Parnes, członek P. w. m. W Żydziach przewaga syjonistów. -

Komitet nie czynny z powodu braku funduszy.

3. Komitet dla uchodźców. Skład mieszany. Cel pomoc dla uchodźców z Ukrainy.

V. 3. 1. Joint, który teraz likwiduje w Tarnopolu. - Na czele stał p.

Dr. Franzosz, aptekarz, członek P. w. m. - Odnowiono i reaktywowano szpital żyd. -

2. Ika, która teraz świeżo się zorganizowała. -

Skład mieszany. Przewaga żywiołu polskiego. -

3. Obec przymusu szkolnego každy zna język polski i część ruski. Znajomość ta oczywiście jest dosyć powierzchowna. -

Obok chajderów, których poziom nie znany jest jedna szkoła hebrejska pozostająca pod wpływem syjonistów. -

V. 2. uczęszczają do szkół rządowych, publicznych. - Ponadto jest szkoła wyzn. i. a. Perla na której czele stoi P. w. m. prowadzona w duchu polskim. -

Do prywat. żebskiego gimn. uczęszczają 70% dzieci żydowskich. -

V. 3. Szkołę Perla utrzymuje kahał / o duchu vide V. 2 /

Językiem wykładowym jest język polski. progr. nauki jest też język hebrejski jako obowiązkowy. Szkół średnich wyzn. i. a. niema, ani szkół handlowych lub przemysłowych. -

V. 4. niema. -

VI. 1. Poza inteligencją żydowską, która przeważnie poświęca się zawo-
dowi lekarskiemu i adwokackiemu, lub w niewielkiej liczbie pełni obo-
wiązki urzędników państwowych, ogół zajmuje się kupiectwem i

Wśród rzemieślników przeważają szewcy, stolarze i krawcy ; w dałszy rzędzie ślusarze.- i.t.d.

VI.2. Inteligencje tego rodzaju częściowo istnieją, nie osiąga-ja jednak celu. "Mozwój" rozwija się bardzo słabo.-

W dziedzinie rzemiosła wojakowość nie daje robót żydom.-
Urząd wojewodski robót drukarskich też nie daje firmom żyd .
Katolicka firma, która je otrzymuje ma spólnika żyda.----

Zacznarząd Tow. B . w m.

rodpis nieczytelny mp.

państwowości polskiej sprzyja zasadzie autonomji narodowej.
Głównie ambicja jednostek, która tylko przy autonomji może znaleźć warunki zaspokojenia - a z drugiej strony obawa, by odpowiednio przykrojona geometria wyborcza nie pozbawiła ludności żydowskiej należnego jej przedstawicielstwa w ciałach samorządnych i Sejmie.-

III. 1./ Stosunek władz od chwili powstania Państwa polskiego przedstawia się wobec ludności żydowskiej tłumacza bez wa strzeżenia jako nadzwyczaj poprawny.-

2/ Komisarz rządowy jako taki i jako delegat Związku P.W.M.-

3/ a/ Stosunek między ludnością polską a żydowską ułożył się korzystnie. nigdy nie było przeciw ludności żadnych ekscesów. Wkraczające do tłumacza wojska polskie były przez ludność żydowską szczerze witane i zachowanie się wobec tej ludności zupełnie poprawne tak, że nie dało powodów do żadnych rekrimacji.

b/ Stosunek jest zupełnie poprawny.-

Poza sympatji powstałej między masami a separatystami, natury czysto platonicznej, nie daje się zauważyć ściślejsze współdziałanie polityczne - a Żydów, tęskniących za rządami ukraińskimi, prawie niema.-

c/ Dalejszy ogół ludności polskiej widzi w Żydach Polakach swoich przyjaciół i odszczególnienia ich sympatją. Nawet narodowo-demokratyczna Organizacja narodowa nie stoi pod tym względem na stanowisku ideologii, znajdującej wyraz w prasie narodowo-demokratycznej.-

Na stosunek ten wpływa lojalne zachowanie się ludności żydowskiej i brak wicherzającej agitacji.-

4/ W mieście nie daje się zauważyć żadnej zorganizowanej akcji bojkotowej względem Żydów. W ostatnich czasach usiłowała organizacja na Rozwoju w Stanisławowie przyszcześć organizację tę na tłumacz - wyniki jednak na razie są niewidoczne - a Rozwój reprezentują jednostki o niskiej kulturze i bardzo nieznacznym wpływie moralnym

i politycznym - natomiast zauważyć się daje u ludzi wiejskich powiatów, tak polskich, jak i ruskich dążność pozbycia się Żydów ze wsi.-

- IV. 1/. Ludność napływowej żydowskiej niema.-
- 2/. Towarzystwo "opieki nad chorymi" zwyczajne towarzystwo ortodoksyjne pogrzebowe - pozostaje pod wpływem zarządu isr. Gm. wyzn.
- 3/. Kasa "Ici" pod zarządem wyników nieseparatystycznych.-

V.1/. Młodzież uczęszcza do Vkl. szkoły publ. oraz do polskiej szkoły fund. Bar. Hirscha - a część młodzieży do tut. państ. gimn. polskiego.- Szkoł postępowych i brajskich niema.- Część młodzieży uczy się jednak prywatnie jęz. hebrajskiego.-

Chajdery prosperują lichy i stoją na niskim poziomie.-
Nies inteligentna ludność żydowska posługuje się żargonem- władza jednak dostatecznie językami polskim i ruskim, aby porozumieć się z władzami.-

- 2/. 1/. Frekwencja szkolna nie wyczerpuje całej młodzieży z obowiązanej do uczęszczenia do szkoły - tak, że około 20% młodzieży nie korzysta z nauki szkoły powszechnej.-

Jedną szkołę utrzymuje fund. Bar. Hirscha - prosperuje jednak bardzo z powodu braku funduszy. Szkoła prowadzona jest po polsku - a język hebrajski traktowany jest jako język liturgiczny.-

Wspomniane wyżej uszczęszczanie do szkół przypisać należy walce o byt, która zmusza już małe dzieci do zarobkowania -

- 3/. nie istnieją.-

VI.1/. jak II.1 c/. przeważnie oddaje się ludności handlowi. Z rzemieł reprezentowani są Żydzi w szewstwie, krawiectwie, stolarstwie i blad arstwie.-

- 2/. Ze strony kooperatyw katolickich z niezacnym wynikiem.-
- 3/. jak IV. 3/.
- 4/. Odpowiedź wypada ujemnie.-
- 5/. Pozytywne wypadki i mimo znajomości stosunków nie doszły do wiadomości.-

Akcja skierowana do przewasowania ludności żydowskiej-

kształcenie jej w zawodach produkcyjnych byłaby nadzwyczaj
pożądana a ujęcie akcji tej przez Związek wpłynęłoby w zna-
cznej mierze na zahamowanie ruchu separatystycznego
wśród ludności.

Powiat Złoczowski
Kwestionariusz.

- I. 1/. Liczba ludn. żydowskiej w powiecie - nie wiadoma
Ogólna ilość mieszkańców w powiecie: 167.175.
- 2/. Ludności żydowska skupia się najczęściej w Złoczowie 62120/
w Białym Kamieniu / 2.500 żydów / w Dologorach, 12/ 1.500 ;
w Olesku / 1.500 żydów / w Szaszowie / 2.000 żydów / w Soko-
łowie / 1.500 żydów.-
- 3/. do narodowości polskiej przyznaje się bardzo znikomą
garstką inteligencji Złoczowskiej - nie dająca się nawet pro-
centowo ująć.-
- II. 1/. a/ Najsilniej zorganizowana jest partja syjonistyczna.-Przez
to 1000 członków opłaca podatek partyjny / Szekel/. Partja ta
grupuje się około "Żydowskiego Klubu Kasynowego"
Syjoniści rozpadają się w Złoczowie:
- a/. na syjonistów bez przyznacznika. Liczebnie najsilniejsi w ich
gronie sporo inteligencji .-
- b/. na Michachistów / syjoniści ortodoksi / Sto kilkadziesiąt
członków /
- c/. Cairai Cion - kilkadziesiąt członków z młodzieży intelligen-
nej, stojącej na gruncie socjalizmu nalestyżak.-
- d/. poza syjoniści .- Liczba ich dochodzi do 50 członków.-
Partja ta składa się z klasy robotniczej, uznającej program
pracy dla Palestyny. Grupowała się około "Samopomocy" - a sta
ła się z dala od syjonistów bezprzyznacznikowych.-
- e/. Żydowska partja socjalistyczna / Z.P.S. / - ilość członków
około 20.- Grupuje się około konsumu "Solidarność".- Program "Bun-
du".-
- f/. Żydzi - partja ortodoksów wojująca z syjonizmem - bardzo
nieznaczna i niezorganizowana.-
- Reszta ludności żydowskiej jest bezpartyjna, sympatyzująca je-
dnak z syjonizmem - tu i ówdzie znajdują się grupujące się

przygodnie " Aguda " lub dająca się porywać prądem socylisty-
cznym.-

Z inteligencji żydowskiej - 3/4 należy jawnie do syonistów - du-
żo jednak sympatyzuje z tym prądem.-

II. 1/.b/ Z inteligencji żydowskiej pracuje: 14 w sądzie 1 siła
konceptowa z akad.wykształceniem, 13 urzędników kancelaryjnych,
6 w Urzędzie skarbowym, 2 w Magistracie, - w gimnazjum, 1 siła
kancelaryjna w Starostwie, 3 przy kolei / 2 urzędników i 1 pod-
urzędnik/ . w szkołach męskich i żeńskich - prócz 2 nauczy-
cieli religii

Wolne zawody: 15 adwokatów, 6 lekarzy / 1 przy wojsku / - 2 in-
żynierów, 2 aptekarzy - ponadto kilkunastu koncypientów adv.,
solicytatorów adv. i notarialnych.-

II. 1/c/. Ilość gospodarstw większych i mniejszych.-Samodzielnych
żydowskich nie przekracza 5% ogólnej ilości samodzielnych gospo-
darstw w powiecie.- Ilość zaś zależnych gospodarstw żydowskich
/ dzierżawców / zeszła do 0.- gdyż właściciele - katolicy Żydom
gospodarstw nie wydzierzawiają - nie z zasadniczych powodów lub
z powodów walki rasowej, ale pod terrorem garstki ludzi, która
bz.sądami obywatelskimi - gazetami etc..piętnuje ludzi wydzie-
rzawiających gospodarstwa Żydom-jako zdrajców ojczyzny.-

II. 2/. Skład osobisty kahałów w myłych miasteczkach nie budzi za-
dnego interesu - są to przeważnie apolityczni ludzie,- naj-
częściej nie wykształceni, niejednokrotnie analfabeci.-

Co się zaś tyczy miasta Złoczowa - to kahał pozostaje w t-
zw. Zarządzie tymczasowym.-Komisarz: Dr.Mittelman narod.

polskiej a ponadto 3 syonistów, 1 nacjonalista, 3 oratko or-
todoksów, 2 apolit.-wybitnej przewagi żadna grupa niema.-

II. 3/. Vide II.1 a/.

II. 4/ Autonomia narodowa jest wyczekiwana przez stronnictwa
żydowskie narodowe z upragnieniem.-

III.1/a/. Władze sądowe i Starostwo zachowują się zupełnie popra-
wnie i tolerantnie wobec ludności żydowskiej i jej poszcze-
gólnych ugrupowań politycznych.-

b/. Inspektoraty szkolne : nie dopuszczają Żydów do posad nauuczycielskich ani w mieście, ani po wsiach, ani w miasteczkach.-

c/. Gimnazjum : Grono nauczycieli wraz z dyrektorem nie dopuszcza do obsadzenia Żydami posad profesorskich. Wszelkie propozycje kuratorjum w tym kierunku natrafiają na opór lokalny w gronie nauczycielskiem.-

d/. W szkołach ludowych nauczycielstwo wyróżnia się ostentacyjnie dzieci katolickie od żydowskich.-

e/. Inspektoraty skarbowe : Wymierzaniem podatków nierównomiernie traktują ludność żydowską - oraz w wysokim stopniu są niesprawiedliwe.-

f/. Urzędy ziemskie : Opinie o jakości gospodarstw żydowskich jako przygotowany materiał do zrealizowania ustawy rolnej, krzywdzą w wysokim stopniu właścicieli Żydów i w porównaniu z opiniami o jakości gospodarowania katolickich właścicieli są dla Żydów niesprawiedliwe i rujnujące.-

Na odwrót stosunek ludności żydowskiej do władz -zawsze jest pełen lojalności i powagi.-

III. 2/. Władze polit. zasięgają najczęściej opinie u komisarza kahału Dr. Mittelmanna i najczęściej kierują się jego opinią.-

III. 3/a/. Stosunki ludności polskiej z żydowską w klasie inteligentnej -towarzyskie żadne - ,bardzo często nieprzyjazne. W proletariacie stosunki wzajemne przedwojenne.-

b/. stosunki ludności ruskiej do żydowskiej poprawne, odnośnie do inteligencji, -zauważyć można pewne wzajemne kokietowanie się.- W proletariacie stosunki przedwojenne.-

c/. Stosunki ludności polskiej do garstki inteligencji żydowskiej przyznającej się do narodowości polskiej są takie, że Polacy zupełnie nie uznają Żydów narodowości polskiej -wyjawszy tylko te okoliczności jeżeli zbierają pieniądze na cele patriotyczne.-Do towarzystw politycznych, społecznych lub gospodarczych polskich Żydów polaków nie dopuszczają.- Żydzi polacy usuneli się namal w zupełności od wszystkiego.-

Na zachowanie się takie wpływa nastrój panujący w całej Polsce -podsycany przez narodową demokrację i ludowców a lokalnie przez kler.-

4/. Bojkot towarzyski, społeczny, ekonomiczny uprawiany jest przez organizacje lokalne i ogólne wogóle przeciw Żydom, bez względu na ich narodowe przekonania.- Lokalne "Towarzystwo narodowe" jako ekspozytura nar. demokrat...- Ogólnie przez "Rozwój" i ich instytucje np. "Nuza".-

Niema organizacji polskiej, która by miała w swym gronie Żydów Polaków, mimo usilnych zabiegów tych ostatnich o symbiozę.-

Próby zbliżania się syonistów pod względem politycznym zauważyć się dają tylko w odniesieniu do ludności ruskiej a i to tylko w ograniczonym zaczątkowym okresie.-

IV, Stosunki społeczne:

1/. Ludność żydowska jest tubylecza i napływowa z czasów wojny- Napływowa z Rosji / sto kilkadziesiąt osób / i z miasteczek sąsiednich, wojną zniszczonych / Białymkamień, Sassów, Gołogory / Antagonizmu niema.-

2/. Instytucje społeczne i humanitarne:

a/. Dom starców / 20 starców / utrzymuje kahał,

b/. " sierót / 20 wychowanków / utrzymuje publiczna dobroczynność przy pomocy Jointu i Kahału.-

c/. Kuchnia ludowa / 100-120 obiadów / publ. dobroczynność i datki z Ameryki,

d/. Sekcja opieki nad dzieckiem / 15 sierót / Joint i Relief w Ameryce.-

e/. Tow. "Nosej hamita" pod kontrolą kahału,

f/. Żyd. Komitet sanitarny z ramienia Jointu.-

Na te instytucje wpływów politycznych nie ma.-

3/. a/. Joint:

b/. L.C.A.-Związek kredytowy dla drobnego handlu i drobnego przemysłu.-

c/. Relief z Nowego Yorku.-

Czynniki miejscowe, biorące udział we wszystkich 3 sekcjach występują apolitycznie, działalność w każdym kierunku dodatnia i owocna.-

Konkluzje: Gdyby pomoc Ameryki nie była taką jaką jest istotnie - nie mogłaby żadna z podanych instytucji humanitarnych się utrzymać- a nędza i głód przybrałyby najdrastyczniejszą formę.-

V. Sprawy oświatowe:

1/. Tylko najstarsze generacje należą do analfabetów. Generacja średnia i najmłodsza zna w słowie i piśmie język polski i ruski.

W Złoczowie jest około 10 ośrodków prywatnych pod każdym względem urządzonych z liczbą wychowanków dochodzące do 150.-

2/. Dzieci żydowskie uczęszczają pod przymusem szkolnym do publicznych rządowych "szkół".-Prywatnych szkół niema.-

a/. "Talmud tora".-Na utrzymaniu kahału.5 nauczycieli. Wpływ ortodoksów / Aguda/ Język hebrajski liturgiczny, ponadto żargon.-

b/. Prywatna szkoła hebrajska Brojdego około 70 uczniów i uczenie. Język hebrajski wykładowy.-Duch m.rod.żydowski.

c/. Szkoła i kursa hebrajskie Tow.szkoly lud.żyd.-150 uczniów.-

d/. Seminarjum hebrajskie. Język wykładowy hebrajski i polski,-9 nauczycieli -40 uczniów i uczenie.-Utrzymuje syoniści.

3/. Szkół handl., przemysł. lub średnich prywatnych w Złoczowie niema

W.4/ nie ma.-

Konkluzje: Ze szkolnictwa rządowego korzysta młodzież w równej mierze jak ze szkół hebrajskich prywatnych.-Zapał do nauki jest większy w szkołach hebrajskich, aniżeli w rządowych, w których nauczycielstwo przeważnie nieżydowski wyodróżnia. Tu leżą początki separatyzmu,-szkoły hebrajskiego rozwijają a życie polityczne go udoskonala.

VI. 1/. Najliczniej w Złoczowie reprezentowane jest stolarstwo, poza tem kupiectwo i szewstwo.-

2/. Z handlu wypiera żydostwo bojkot organizacji narodowych z przemysłu np. młynarskiego - umowa właścicieli nie oddawać Żydom młynów w dzierżawę i nie wydzierzawiać ziemi.-

3/. Vide IV. 3.-

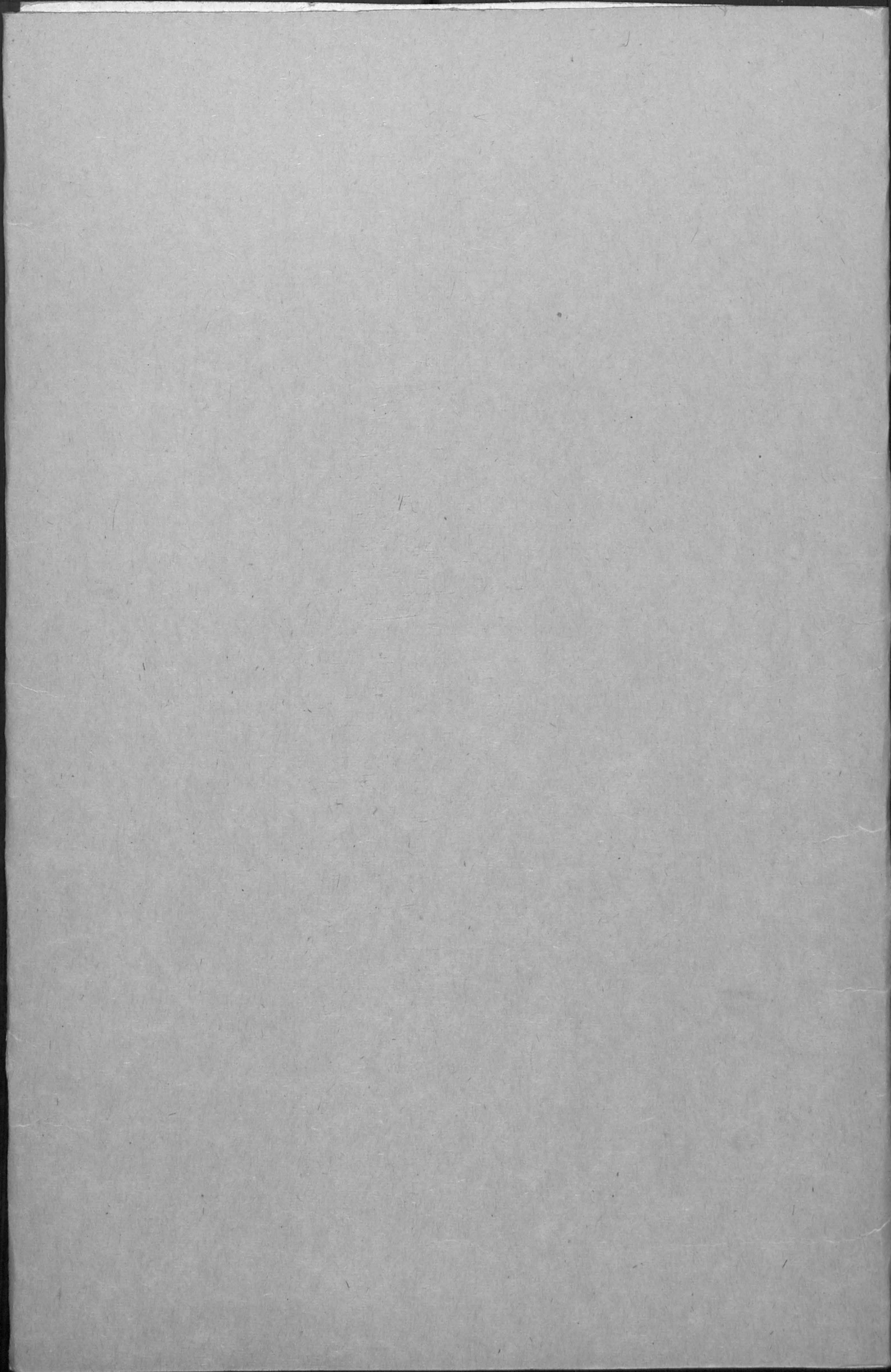
4/. W żadnych zrzeszeniach ogólnych Żydzi wprawdzie nie uczestniczą.-Na akcję odbudowy narzekają bardzo Żydzi w powiecie Złoczowskim.-Bardzo mało i wyjątkowo tylko dostają Żydzi pomocy na odbudowę a w każdym razie w stosunku do ludności katolickiej są bardzo upośledzeni.-To też odbudowa żydowska prawie, że nie, istnieje.-

5/. Przygotowane czynności do wykonania Reformy rolnej-rujnują Żydów doszczętnie.-Większa własność żydowska najczęściej opiniowana jako źle gospodarująca a więc skazana na wywłaszczenie.-Do drobnych gospodarstw Żydzi tylko z trudnością dojść mogą, bo Urząd parcelacyjny zasadniczo ich nie dopuszcza a w każdym razie tylko przy pomocy bardzo silnych argumentów protekcyjnych.-

Konkluzja:

Bardzo pięknie rozwijające się rolnictwo żydowskie przedwcześnie i niektóre z rolnictwem związane gałęzie przemysłowe uprawiane przez Żydów są w zupełnej ruinie, prawie że w zaniku.-- Wykonanie reformy rolnej ustawowe, ^{jak} tak się ono dziś zaznacza - stanowić musi katastrofę materialną i moralną ludności żydowskiej po wsiach i miasteczkach.-----

M. Helman

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Krzemowa 1

62-002 Suchy Las

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82

Wszelkie prawa producenta i właściciela zastrzeżone.

Kopiowanie, wypożyczenie, oraz publiczne odtwarzanie w całości lub we fragmentach zabronione.

All rights reserved. Unauthorized copying, reproduction, lending, public performance and broadcasting of the whole or fragments prohibited.